

Ціна: 40 центів

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ МІСЯЧНИК

РІК XVI

ГРУДЕНЬ — 1965 — DECEMBER

Ч. 191

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

† Президент УНР в екзилі д-р Степан Витвицький, некролог	1
Відкриття пам'ятника сл. пам'яті Іванові Багряному	1
Гай-Головко О. — Антологія канадських англomовних поетів: Ватсон Кіркконнелл	3
Сзарог В. — Ілюзії і розчарування Юрія Шереха	7
Маляр П. — Шолохов — лавреат Нобля	14
Коротич В. — О Канадо	19
Зозуля О. — Чортове озеро	21
Івченко Л. — Про з'їзд журналістів	23
Шаповал І. — У пошуках скарбів	25
Плужник Є. — Невідома сатира	30

Дописи. Повідомлення. Бібліографія.

НА ОБКЛАДИНЦІ ЦЬОГО ЧИСЛА:

Перша сторінка обкладинки:

Танцювальне тріо «Кубанські Козаки у складі: Василь Коваленко, Микола Кумпан та Олександр Кумпан на виступі у програмі «Фоліс Берже», готель «Тропикана», Лас Вегас, Невада, США.

Четверта сторінка обкладинки:

«Кубанські Козаки» (Василь Коваленко, Микола та Олександр Кумпани) з відомим кіноартистом Голлівуду українцем Майком Мазуркі (Михайло Мазуркевич) у Лас Вегас, Невада, США.

«Кубанські Козаки», з якими ми вже знайомили наших читачів раніш, здобули собі всесвітню славу своєю майстерністю танцю. Ще в кінці ми-

«НОВІ ДНІ»

Універсальний ілюстрований місячник.

Видає в-во «Нові Дні», редактор П. Вочиняк

Умови передплати:

Канада — річна: \$4.00, піврічна: \$2.50

США — річна: \$4.50, — піврічна: \$2.50 амер

Зміна адреси: 10 центів (можна канадськими поштовими марками, чи амер. грішми)

НАШІ ЗАКОРДОННІ ПРЕДСТАВНИЦТВА

В Англії:

A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London, W. 11, England

Передплата: річна — півтора фунти.

В Австралії:

S. Krywolar, Box 1586 M, G.P.O. Adelaide.
South Australia

Передплата: річна — півтора фунти.

Замовлення і гроші слати на адресу:

N O W I D N I

187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada

NOWI DNI, a Ukrainian Monthly.

Editor: Petro Wolyniak.

нулого року вони підписали контракт на участь у програмі «Фоліс Берже», яка має міжнародній характер, і вже поперх року відбувається в готелі «Тропикана» у відомому місті розваг Лас Вегас, штат Невада, США. Це одна з найкращих розвагових програм світу. Щоб увияти собі цю програму, то вистачить лише сказати, що сама її підготовка коштувала 600.000 доларів. Участь у ній беруть сзитою слави артисти й мистецькі колективи, разом 110 осіб — 60 жінок і 50 чоловіків. Окрасою її є наше славне тріо «Кубанських Козаків», які мають два виступи денно.

Хоч ця програма має розвагозний характер, але участь українців у ній має своє значення. Треба відзначити, що українська національність цього славного тріо танцюристів наголошується на кожному кроці. Вони вже мали там понад 600 виступів, фільмувались у телевізійній програмі «Голлівуд Палас». Американська преса подає про них дуже докладні дані і захоплено висловлюється про їхню високу майстерність танцю, підкреслює їх справді крилатий успіх, яким вони незмінно користуються в кожному виступі. Наші славні земляки завоюють собі певне місце на Західній півкулі, одночасно пропагуючи між американцями і наші танці, і талановитість нашого народу, і наше національне ім'я.

Бажаємо їм дальших успіхів!

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Андре Микола, Бруклін, США	1
Куравський Іван, Асторія, США	1
Супрун Раїса, Вінніпег, Канада	1
Кириченко Леонід, Гамільтон, Канада	1

НА РОЗБУДОВУ ЖУРНАЛУ ЖЕРТВУВАЛИ:

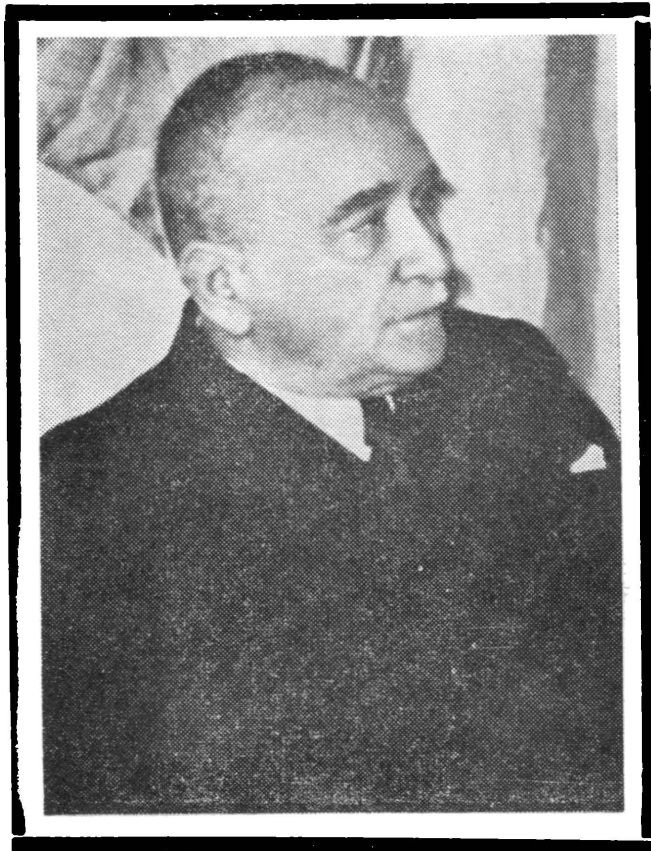
Д-р А. Лисий, Міннеаполіс, США	20.50
Юхименко Яків, Торонто, Канада (збірка на хрестинах)	20.00
Моренєць Павло, Лондон, Канада	7.00
Розгін Євгенія, Чикаго, США	6.50
Гайовий Федір, Міннеаполіс, США	3.00
Лисик Олена, Ошава, Канада	2.00
Гавалешка Юрій, Монтреаль, Канада	2.00
о. прот. Е. Горгіца, Скарборо, Канада	2.00
Неліпа Петро, Торонто, Канада	2.00
Лащук Володимир, Торонто, Канада	2.00
Темертей Раїса, Монтреаль, Канада	2.00
Є. Л., Торонто, Канада	1.00
Украдіга Ф., Солт Лейк Сіті, США	1.00
Шумук І., Альберні, Канада	1.00
о. митрат П. Семець, Торонто, Канада	1.00
Валер Микола, Торонто, Канада	1.00
Сіренко П., Лашін, Канада	1.00
Яковищенко В., Торонто, Канада	1.00
Українець Галина, Гамільтон, Канада	1.00
Куравський І., Асторія, США	1.00

Сердечне всім спасибі за допомогу! РЕД.

Authorized as Second Class Mail by the Post Office Department Ottawa and for payment of postage in cash.

Printed by KIEV PRINTERS LTD., 686 Richmond St. W., Toronto, Ont., Canada

† ПРЕЗИДЕНТ УНРЕСПУБЛІКИ В ЕКЗИЛІ Д-Р СТЕПАН ВИТВИЦЬКИЙ

19 жовтня 1965 р. в одній із лікарень Нью-Йорку помер президент Української Народної Республіки в екзилі доктор Степан Витвицький, колишній державний секретар закордонних справ Західньо-Української Народної Республіки, представник уряду цієї республіки у переговорах з місіями Антанти, член делегації Української Національної Ради у Львові на Трудовий Конгрес у Києві, один з активних учасників об'єднання ЗУНР і УНР у 1919 р., редактор провідних часописів у Львові, член польського Сейму від УНДО. Покійний брав активну участь у творенні УНРади, від 1949 р. був заступником голови Вик. Органу УНРади і керівником ресорту Закордонних Справ, 1951 р. був представником Вик. Органу у США, а в 1954 р. його обрано на президента УНР в екзилі. На цій посаді Покійний був аж до самої смерті.

Народився д-р Степан Витвицький 1884 р. в Угорниках, повіт Товмач, Західня Україна, у родині директора школи. Вищу освіту здобув у Львові й Відні, де одержав вчений ступінь доктора права. У роки Визвольних Змагань був воюючим корпусу Січових Стрільців. Визначний політичний діяч з партії УНДО.

Покійний був людиною дуже культурною, толерантною і всіма шанованою й любленою. Його смерть зашуміла всю еміграцію — це велика втрата для визвольних сил нашого народу.

Похорон відбувся 23 жовтня ц. р. з української католицької церкви св. Юра у Нью-Йорку на православному українському цвинтарі в Бавид Бруці.

Вічна Йому пам'ять!

ПАМ'ЯТНИК ВЕЛИКОМУ ПИСЬМЕННИКОВІ, ПОЛІТИЧНОМУ Й ДЕРЖАВНОМУ ДІЯЧЕВІ

3-го жовтня ц. р. в Новому Ульмі, Німеччина, на могилі Івана Павловича Багряного відкрито й посвячено пам'ятника.

Проект пам'ятника виготовив відомий канадський скульптор (автор пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні) Леонід Молодожанин. Збудовано ж його коштом пожертв вдячних читачів творів покійного письменника.

Відкриття пам'ятника було справжнім національним святом. У відкритті взяли участь представники УНРади на чолі з її головою інж. О. Бойдунником та головою Вик. Органу інж. М. Лівницьким. Були й представники всіх українських політичних партій. УРДП, творцем і лідером якої був сл. пам'яті Іван Багряний, та її братні організації представляв теперішній ген. секретар Федір Гаснюк з усіма членами ЦК, Контр. Комісії та Партійного Суру, які живуть у Німеччині. Були також представники УРДП, ОДУМу, Добрусю, СУЖЕРО із США, Канади, Бельгії, Англії та інших країн.

Перед відкриттям було відправлено літургію в Ново-Ульмівській церкві УАПЦ, яку відслужили соборно кілька священників. О 11-й годині на могилі відправлено панахиду і освячено пам'ятника. По освяченні промовляли: ген. секретар УРДП Ф. Гаснюк, від ВО УНРади Д. Андрієвський, від СУЖ Ф. Кордуба, від американських організацій українського демократичного руху Є. Федоренко, від ЦПУЕН п. Мельник.

О 3-й годині дня відбувся концерт на пошану пам'яті Івана Багряного. Слово на концерті сказав В. Бендер.

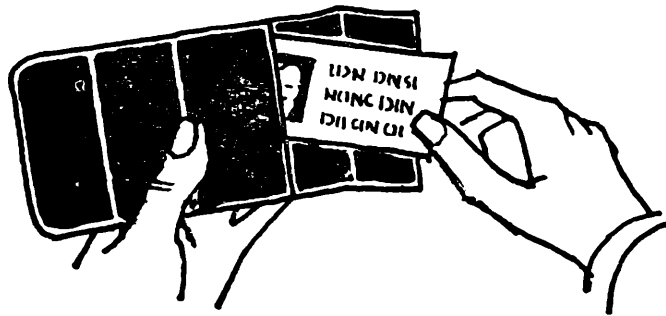
НА ФОТІ: пам'ятник на могилі сл. пам'яті Івана Багряного в Новому Ульмі, Німеччина.

МОЖЕТЕ ОДЕРЖАТИ СВДОЦТВО ПРО КАНАДСЬКЕ ГРОМАДЯНСТВО В МІНІАТЮРНІЙ ФОРМІ

Мініатюрне свідоцтво про канадське громадянство може отримати кожний канадський громадянин. Це маленьке свідоцтво, на якому є фотографія й підпис власника, є загально прийнятим доказом ідентифікації. Його можна легко носити в кишені або в гаманці. Це зручне свідоцтво коштує два долари.

Якщо б Ви хотіли дізнатись більше про ці свідоцтва про канадське громадянство, і як їх замовляти, зверніться до найближчого Суду Канадського Громадянства (Court of Canadian Citizenship).

Службовці Суду радо Вам допоможуть. Якщо Вам зручніше, то пишіть до:

The Registrar of Canadian Citizenship,
Department of Citizenship and Immigration,
Ottawa, Ontario.

Суди Канадського Громадянства є в таких місцевостях:

Moncton, N. B., Montreal, P. Q., Ottawa, Toronto, Hamilton, St. Catharines, Kitchener, London, and Windsor, Ont., Winnipeg, Man., Edmonton and Calgary, Alta., and Vancouver, B. C.

ДЖ. Р. НИКОЛЬСОН
Міністер Громадянства та Іміграції

Антологія канадських англомовних поетів

Ватсон КІРКОННЕЛЛ
Watson KIRKCONNELL

ПАМ'ЯТНИК ШЕВЧЕНКОВИ У ВАШІНГТОНІ THE SHEVCHENKO MONUMENT IN WASHINGTON

(22 травня 1965 року)

Сьогодні тост безсмертний я даю,
Незгасний гордий цвіт в його краю
У бронзі та у мarmorі розцвів
У західньому городі магiчних снів.
Цей тост за п'єдестал, де зупинився він,
За пружність його ніг, за рук розгін,
За очі сміливі й чоло, що зорить світ
Без почуття приниження за свій кріпацький рід:
Цей тост за сни його, що скоро його люд
В тріумфі та у радості очиститься від пут,

НОВІ ДНІ, ГРУДЕНЬ, 1965

Кріпак ізвільниться і нація устане
Пряма, із владою, могутня і спонтанна.

Ідея вільності, що вічно в нас пала,
Із серця його гнівного лавиною текла.
Родився він в невольничій тюрмі
І двічі по дванадцять літ був у ярмі;
Зустрівшись з волею — освіту здобував
І з серця полум'яного вогненні ллє слова.
Бо як побачив на Вкраїні дійсний стан,
То розірвав романтики туман,
Що тьм'яним світлом села застеляв,
Де в темряві нічний народ його стогнав
У муках, горі й у біді страшній
Без співчуття й надії на рятунок свій.
Тому в його поезії лунає клич:
Розбити і розвіяти неволі ніч.
Свобода кріпакам — єдина його ціль;
І запалив він волею Вкраїну звідусіль;
Вогонь той ріс, мов повені погін —
І волю здобули, як сплющив очі він.
Оплакують брати, зажурені й сумні,
Лінкольна України у ті дні.
І натовп на шляхах у безвість ріс,
Коли воли везли степами віз
Із мертвим ним, і чорні хоругви
До Києва з далекої Москви.

Він був, без сумніву, людиною тією,
Що віру нації урятував для неї:
Він мову упосліджену узяв
І меч огненний з неї ізкував;
Людей бажання й думу їх святу,
Як вежу полум'я, підніс у висоту;
Він взяв історію, яку стовкли чужинці,
І в похід відрядив ходою блискавиці.
Степами Ігор мчить на половців лихих,
І багатирська кров змиває землю їх;
Гроза степів Богдан — король в Чигирині;
Могутній Гонта креше вогонь в Лебедині;
Над трупами ворожими — круки голодні,
Де Берестечко й Жовті Води;
Були це духи з гідністю в собі,
Яких він воскресив з старих гробів
І одягнув у мови пишний цвіт,
Щоб з гордістю згадати про свій рід.

Та біль сучасности темнив ту давню славу.
В шуканні образів для ворогів лукавих
Дивився він в Елінський світ,
І символом Вкраїни лихоліть
Він бачив, як орел довбав у млі
Прикованого Прометея на скалі.

Відтоді вже пройшло понад сто літ,
Але Шевченків дух і далі терпить гніт,
Бо бачить націю свою у путах,

Хвилино звільнену і знов закуту.
Бо трон замінено марксистським лихом,
А чорного орла червоним грифом;
Кайданів брязк у Прометея на руках;
Партійний кляп у горлі в козака;
Тепер у полі й на конвеєрі козак —
Колгоспний наймит чи міський кріпак.

Нехай між вільними жива гряде
Шевченкова любов до вільности людей.
Та якже з України рабство ізмести,
Коли прокляття всіх — тирани і кати?
Як нам ужити вільности закон,
Коли по всій землі страшний циклон
Жене людей і топить у крові
За робленою змовою в Москві?
Кордони розпачу пильнують пси сумлінно,
А вартові — колючий дріт і міни,
Щоб душоугуби вневнились, що на замку все там
І не втече із раю ні один Адам.
Жорстока б доля всіх нас навістила,
Коли б залізная завіса світ закрила.
Живе Шевченко й не стоїть самотно
У гордій згадці з бронзи і граніту.
Безсмертних дум його горить вогонь,
І, перейшовши вічності кордон,
Його могутній дух між нами уцілів,
Від сну збудивши людність наших днів.
Тримаймося ж, щоб ворог під дверми нас не зборов,
Щоб Кобзареве серце не замовкло знов!

ПОЕТОВЕ ОПОВІДАННЯ ПРО ЗАТЕМНЕНИЙ СОН THE POET'S TALE OF THE DARKENING DREAM

Пролог

Було вже пізно, вже час нічний.
Хтось мовив — годі, а Кейсі: «Стій!
Оцей хлопчина непроторний,
Як славний майстер Джеккі Горнер,
Ділив трапезу і весь час
Уважно слухав кожного з нас,
Бо розповісти — сором у нього,
І не сказав нам про себе нічого».
Усмішка і потім до мене уклін.
«Закінчуй цей вечір!» промовив він.
«Я робою Йосипа тут клянусь,
Що ти увесь день записував щось
У тому кутку, і я певний — ти
Скромний і тихий, без суєти,
Розкажеш цікаве для нас усіх
І заворожеш гостей моїх».
Притиснений так до стіни,
Здавалось я вліз в капкани:
«Коли б я мудрий, то рік би вам,
Що я не мастак на красні слова;
Але не буду невдячний я,

Тут також потрібна і участь моя.
Отож я про сон свій розповім,
Що мало від страху не вмер у нім
Учора вночі. Якщо я грішний,
То не від Кейсіної їжі —
Бо, безперечно, із наших осель
Найкраще ми бачим Кейсін готель —
Але щось у жилах моїх далєбі
Збудило у мені психічний біль.
Чи сон цей щось дійсно значив,
Хтось скаже відверто услух,
Для мене ж він був неначе
Вогнем найпекельніших мук».
Мовчання запало серед усіх,
І я, відпочивши, промовив до них:

ПОЕТОВЕ ОПОВІДАННЯ

I

«Я бачив трясовиння в сні,
Запінені степи сумні,
І звідти, як похилий дах,
Гора зростала на очах.
Із трясовиння йшов по ній
Незлічений народу рій.
Ці люди сміливо з імлі
У світлі вранішньому йшли;
Бо на шляхах, на східніх тих,
Ясніш від янголів святих,
Лилася слава сяйвом лез,
Часами сонце, часом хрест.
Ніщо не спиняло ці лави спонтанні
В дорозі на гору, з слідами із твані,
Усі були вірні один одному,
Усі, ніби браття, бороли утому.
Це було дивне у люськім бутті —
Дивитись на світлі обличчя ті
І відблиски бачить на їхніх очах
Священної слави на небесах.

По довгих епохах, здалося мені,
Побачив я вчора найгірше у сні.
Бо дехто на сонце уже не глядів,
А пряв цілоденно з сталєних кужелів
Казковії типи холодних машин,
Що досі не бачив з людей ні один.
Машин для спорту і гуляння,
Для уряду і для навчання,
Відновлювать людей і ще машину,
Що навіть мислить за людину.
Коли ж після цього довір'я стало
Менше до віри, більш до металу,
То яснее небо покрила імла
І в світі усьому жорстокість цвіла.

II

Я бачив — сон мій потемнів,
І небо вкрив у цьому сні
Задушливий нічний туман,
І світло згладила пітьма.

Землею в запалі хули
 Крицеві динозаври йшли,
 Встеляли грязюку путь свою,
 Плювали оливом вогню.
 Тікали тисячі від них,
 І впало стільки неживих.
 З печер бетонних у горбах
 Птеродактилів знявся потік
 З убивним оливом в дзьобах
 І клетотом в горлянках їх,
 Щоб страху повинню залить
 І людську кров ковтками пити.
 Вони ширяли в небесах
 І сновигали на полях;
 І хто від повзунів утік,
 То від потворних мух поліг.
 А ті, що чудом ще жили,
 В розпуці бігли із гори,
 Та звірі вдерлися й туди,
 Ллючи з пащек вогонь і дим,
 І в них палала ненасить,
 Щоб рештки в твані утопить.
 Коли вкривала піна їх,
 І я, німий, дививсь на них
 До мене мчав птеродактиль,
 І я в агонії схопивсь...»

По довгій і тривожній тиші
 Промовив Кейсі: «Сон такий
 Звичайно, стався не від їжі,
 Що ти в ідальні їв моїй.
 Немає глузду в нім. Це так.
 Не вірю, щоб такі потвори
 Я стрів у сні. Ти — неборак —
 У світ з'явився з шлунком хворим».
 За ним учитель: «Цей букет
 Із праісторії сюжет,
 І можеш втяти щось нівроку
 Про славу Юрськую епоху.
 Коли з цим сном я камінь стріну,
 То геологію покину.
 Я знаю, взяв ти з книги чари,
 Як надити нічні примари».
 Священик літній крізь утому
 Сказав, зідхаючи, своє:
 «Він був, здається, в сні притомний,
 І в нім багато правди є».

ВДЯЧНЕ СЕРЦЕ THE GRATEFUL HEART

Самітній я, мов хмарка та,
 Невільно друзям увійти,
 Бо лікар каже — суєта
 Ще може серце потрясти.
 Отак лежу я день при дні.
 • Як радить лікар у журбі,
 Щоб вилікували мені
 Природа з ліками мій біль.

А сонячних листів теплин
 На звеселілому столі
 Росте й росте у височинь,
 Неначе сніг у заметіль.
 І привітань гучні слова,
 Що сипав ніжний вітровій,
 Ішли в поході круг стола
 В чужій господі — не моїй.
 І квітів душі запашні,
 Немов у Вордсворта колись
 Нарцизів зорі осяйні,
 Навколо мене розлились.
 З любови в серце біль не йде,
 Цей біль з утоми лиш буває...
 Життя увінчує людей,
 Коли в безділлі голова.
 Тоді старече серце те
 Із почуттям його рясним
 За згадку й слово золоте
 Спішить віддячити усім.

ВАТСОН КІРКОННЕЛЛ

Ватсон Кіркконнелл, один з найвидатніших канадських сучасників, за життя посів чільне місце в пантеоні науки й культури не лише в Канаді, але й далеко за її межами. Продовж свого життя він перманентно й послідовно виступав як поет, перекладач поезії античних, пізніших і сучасних поетів, есеїст, критик, літературознавець світової літератури, лінгвіст, історик і знавець інтернаціональних справ. Плоди його великого й різностороннього таланту такі рясні, що лише бібліографічні відомості про них не вмістилися б у кількох томах. Досить сказати, що він видав сорок дві книжки поезій! У листі до автора цих рядків він, між іншим, згадує таке: «Мої оригінальні поезії досягають приблизно 800 сторінок, а мої переклади поезій — 4.000 сторінок». Це звучить просто таки фантастично.

Ватсон Кіркконнелл, син Томаса Алісона і Берти Гертруди Кіркконнеллів, народився 1895 року в Порт Говп, Онтаріо. Його батько, директор середньої школи, дав йому добру освіту, і таким чином Ватсон Кіркконнелл закінчив Ліндсі Колегіальний Інститут (Lindsay Collegiate Institute), Квін'с Університет (Queen's University), Музичну Консерваторію в Торонто (Toronto Conservatory of Music) і Колегію Лінкольна в Оксфорді (Lincoln College, Oxford). До Квін'с Університету він вступив з найвищими оцінками з математики, англійської мови й літератури, історії, ботаніки, зоології, латинської, грецької і німецької літератури. Крім того, перший з-поміж своїх колег-студентів у середній школі дістав вісім стипендій. Під час закінчення Квін'с Університету він був відзначений університетськими медалями за великі успіхи з грецької та латинської мов і дістав звання магістра (MA). Після вибуху Першої світової війни він був три

з половиною роки в армії у ранзі капітана. Після військової служби півтора роки працював у ділянці музики й журналізму, а потім рік на науковій праці в Оксфорді, де був першим ученим з Онтаріо за морем.

У 1922 році він став лектором англійської мови у Веслі Колегії (Wesley College) — тепер Юнайтед Колегії (United College) у Вінніпезі, а в 1930 році повним професором. Через три роки уже він був головою департаменту класичної літератури. У 1940 році переїхав до Гамільтону, Онтаріо, на посаду голови департаменту англійської мови й літератури в МакМастер Університеті (McMaster University). У 1948 році він став президентом Акадія Університету (Acadia University),

Ватсон Кірконнелл під час своєї літературної й наукової кар'єри дістав велику кількість літературних і наукових стипендій. Останні сорок два роки, крім своєї професорської й адміністративної праці, він щороку видавав по одній великій книзі, по три менших і приблизно по п'ятнадцять статей. Його вважають світового значення перекладачем ісландської, української, польської й угорської поезії. Його також вважають світовим знавцем поетичного доробку Джона Мілтона.

За видатні заслуги в ділянці науки й культури багато університетів ушанували його званням доктора філософії, літератури, права. Український Вільний Університет у Мюнхені, Німеччина, ушанував його званням доктора політичних наук. У 1936 році його обрано членом Королівського Товариства Канади. Це Товариство в 1942 році нагородило його золотою медалею Лорна Пірса за винятковий вклад до скарбниці канадської літератури. Крім того, за великі заслуги в ділянці світової науки й культури дістав багато медалей на європейському й американському континентах, у тому числі — медаль Шевченка. Він член і почесний член приблизно 35 наукових товариств у вісьмох країнах.

У 1942—1944 роках Ватсон Кірконнелл був головою Воєнного Комітету Письменників у Канаді, а в 1956-1958 роках — президентом Всеканадської Асоціації Письменників. Він видав книжки поезій під такими назвами: «Приплив життя й інші поезії» (1930); «Вічне шукання» (1934); «До Горрація» (1934); «Будівничі мостів» (1938); «Лура Сасга» (1939); «Західний ідол» (1940); «Летючий бик» та інші поеми» (1940); «Ворона і нічний яструб» (1943); «Христос і Ірод та інші поеми» (1947) і т. д. Том його вибраних поезій п. н. «Поєми століття» вийшов із друку в жовтні 1965 року.

Ватсон Кірконнелл присвятив багато часу й праці для популяризації України і її культури в англомовному світі. Зокрема її поезією. Він переклав Шевченкового «Кобзаря» (вийшов з друку 1964 р.) і також поезії українських поетів, що ввійшли до Антології української поезії англійською

мовою. У «Квартальникові Торонтського Університету» («University of Toronto Quarterly») він рік-у-рік згадує й оцінює майже всі більш чи менш вартісні українські видання в Канаді.

Ватсон Кірконнелл, звичайно, був присутній на відкриттях пам'яток Шевченкові у Вінніпезі й Вашингтоні. У зв'язку з цим у Вінніпезі він умістив у щоденникові «Winnipeg Free Press» (Winnipeg Free Press) 7 липня 1961 р. дуже вартісну статтю про Шевченка п. н. «Чудо Тараса Шевченка. Століття поета». У Вашингтоні, під час Шевченківських торжеств, він виступив з маркантною доповіддю п. н. «Пам'ятник Шевченка» і з великим віршем п. н. «Пам'ятник Шевченкові у Вашингтоні». І доповідь і вірш були вміщені в оригіналі у «Свободі» 29 травня 1965 року.

ЧИТАЧІ ПИШУТЬ

З ХРЕСТИН НА РОЗБУДОВУ «НОВИХ ДНІВ»

10 жовтня ц. р. в Якова та Лариси Юхименків відбулися христини дочки Ліді. Кумами були Воскобійник Галина та Запішний Дмитро. Гості, як то в Канаді водиться, зібрали на подарунок новохрещених гроші, але батьки її вирішили пожертвувати зібрані гроші на деякі українські часописи. Мені доручено передати з цієї суми на розбудову "Нових Днів" 20.00 доларів. І. Ю.

Сердечно дякуємо батькам, кумам і всім гостям за допомогу! А малій Ліді бажаємо вирости гарною й великою на радість її батькам і на користь нашому народові! РЕД.

УВАГА ТОРОНТО І ГЕМІЛТОН!

- БЕЗПЛАТНО чистимо печі (форнеси) і
- даємо БЕЗПЛАТНУ цілодобову 24-годинну обслугову печей нашим відборцям опалової оливи.

ЗАМОВЛЯЙТЕ В НАС ОЛИВУ!

DNIPRO FUEL OIL LTD.

196 Bathurst St.

Toronto, Ont.

Телефон удень і вночі: EM 6-6539

DNIPRO FUEL OIL LTD.

AND

Service Station

857 Woodward Ave. — Hamilton — Tel.: 549-9634

КОРИСТАЙТЕ З НАШОЇ ГАЗОЛІНОВОЇ СТАНЦІЇ

509 Jane St. — Toronto — RO 2-1969

ЛЮЗІЇ І РОЗЧАРУВАННЯ ЮРІЯ ШЕРЕХА

(Кілька думок над його книгою)

Ця книга носить назву «Не для дітей». Така назва, дана збірникові літературно-критичних статей, викликає подив. Може, критик хоче застерегти своїх можливих опонентів: хто зі мною не погодиться, виявить себе не дорослим до розуміння моїх концепцій?

А втім я жартую. Я не думаю, щоб літературний критик став залякувати своїх читачів. І все таки багатьом незрозуміло, чому така сердита назва, майже окрик. Один із Шерехових шанувальників із зачудованням назвав її «хімерною». Може, автор саме такого ефекту й хотів — здивувати читачів?

Цей збірник — «посмертне» видання двадцяти Шерехових есеїв, які Ю. Шевельов вважає найкращими (серед них є статті написані такі для дітей). Цим збірником Шевельов увічно пам'ят'є Юрія Шереха, якого він сам породив, сам і вбив.

Обставини Шерехової «загибелі» не зовсім ясні. У передмові, написаній як матеріяли до Шерехової біографії, автор говорить, що Шереха вбито. Шереха вбили емігрантська цензура, пересічність, цинізм, байдужість найактивнішої в таборових державах верстви. На цьому ґрунті виріс конфлікт між Шерехом і «еміграцією». З другого боку, зі статті виходить, що одночасно Шерех помер і сам — у наслідок своєї внутрішньої вичерпаності. Мовляв, він сказав усе, що міг і мусив сказати.

У цій статті я не буду займатися біографією Шереха. Якщо її вже пора писати, то це найкраще можуть зробити ті, що в МУРівські роки працювали разом із Шерехом, були його однодумцями або спонентами. Мене в Шереховій книзі цікавить інше.

Ім'я Шереха нерозривно зв'язане з найпліднішим періодом в історії літератури нашої еміграції. Не може бути нецікавою спроба групи провінціальних літераторів (чимала частина яких виросла в «тюрмі народів») зробити сміливий стрибок на західноєвропейську літературну сцену. Це був час великої самопевності й гордих мрій. Шерех був одним з лідерів руху.

Стрибок не вдався. Виявилось, що наші письменники занадто обтяжені нав'язаною їм провінціальністю. Одні з них не змогли вирватися з тенет традиційного побутопису. Інші «вдарились» у снобізм, захопились літературними модами. Незабаром сам Шерех розчарувався в піднесеному ним гаслі національно-органічного стилю для нашої літератури. Що ж сталося?

Шевельов розповідає про те, що Шерех народився як втілення відштовху колишньої «підрадянської» людини від свого «радянського» минулого. Це відштовхування привело її до ідеалізації всього

протилежного та до проповіді національно-органічного стилю як провідного стилю для української літератури, з якої так довго витруювалась її органічна національна суть.

Проте, в міру того, як Шерех вчитувався в літературу Західного світу, — каже Шевельов, — з нього спадала шкаралуща совєччини. Він побачив, що навіть його проповідь національно-органічного стилю об'єктивно лежала в руслі марксистської діалектики, бо була, як антитеза, прямим породженням того націоналізму, який плекається в Радянському союзі (тільки в Шереха цей націоналізм був змінений з імперського на український). Звичайно, це не так.

Невдовзі Шерех почав робити інші відкриття. Тепер він вважає, що його тезу, його прогнози «блискуче» перекреслив «вибух молоді поезії», що виросла з міжнародного ґрунту. Цей вибух стався всупереч його передбаченням. Вражений своїми відкриттями, Шерех «спалив те, чому поклонився, уклонився, тому, що палив». У наслідок цього з'явилася «Велика стаття про малий вірш».

Чи справді неминуча була окреслена вище еволюція Шереха? Чи досить переконливо обґрунтована вона в статтях самого еволюанта?

1. ЛЮЗІЯ ПЕРША:

У СВІТІ НІДЕШНІХ УКРАЇН

У найцікавішій для нас зараз статті «Стилі сучасної української літератури на еміграції» Шерех писав:

«Наш шлях: до джерел національного стилю... (Треба) йти вперед до нового, органічного національного стилю — не стилізації — на широкій основі нашої нації, української нації, — яка є європейська нація, але яка є європейська тільки тим, що вона українська, в усій конкретності цього поняття.

Ми — свідки і учасники початку нової хвилі нашого літературного процесу — що веде до витворення глибоко своєрідного, глибоко українського літературного стилю... Це буде світовий тріумф...»

Чудові слова, сказані в час глибокої віри й високого піднесення. Вони запалили багатьох. Не могли не запалити.

Шерех відкидав «умовний реалізм» Чапленка, Феденка, Мелешка та майже толстовський «фундаментальний реалізм» Самчука. Не до серця йому був і сентименталізм Русальського й Цуканової. Він був пристрасним супротивником раціоналістичного неокласицизму. Не задовольняли його тоді й «європеїсти», до яких він причисляє «трагічного європеїста» Косача з його екзотичним, обаро-

ченим образом переукраїненої України (справжньої України Косач ніколи не знав і ще менше знає її тепер), «випадкового європейста» Багряного, джойсиста Костецького й навіть «послідовного органічного» європейста Домонтовича.

Щоправда, Шерех не виключав з української літератури всіх цих авторів, але хвалив у своїх статтях переважно тих письменників, які давали йому зразки, на його думку, найпотрібнішої нам зараз літератури. Так робив колись Белінський, коли гуртував свою «натуральну школу». Але Шерех Белінського не любить.

Юрій Клен писав про перший з'їзд МУР-у:

«Доповідь Шереха більшість аудиторії сприйняла як гасло «геть від Європи»... Ширення таких поглядів серед літературних початківців і напівпочатківців Державин вважає за небезпечне: воно, мовляв, будило антикультурні настрої серед напівінтелегентних шарів аудиторії».

Державин знаходив у доповіді Шереха такі посліди «недавнього минулого»: мислення категоріями діалектики, матеріялістичні тенденції, культурно-психічні рудименти «плужанства». Непримиренний адепт неокласицизму, Державин кликав до оволодіння високою мистецькою культурою та глузував з Шерехової проповіді національно-органічного стилю.

Кінець-кінцем Шерех погодився з Державиним, але з позицій зовсім іншої концепції, ніж та, що її обстоював Державин. На його думку, нова молода поезія, що виросла всупереч передбаченням колишнього Шереха не на національному, а на міжнародному ґрунті, перекреслила літературу вчорашнього дня разом із тезою про її національну органічність, яка вела не в майбутнє, а в минуле. Але в минуле вів і неокласицизм...

Над чим примушує нас замислитись вищеокреслена еволюція Шереха? Чи прийдемо ми разом із ним до висновку, що українській літературі «протипоказана» національна суть?

Звичайно, ні. Просто проблема національного характеру нашої літератури виявилася значно складнішою, ніж це здавалося ранньому Шерехові. Ця складність з'явилася тоді, коли, замість того, щоб обговорювати питання змісту та ідейно-філософського світу вільної української літератури, Шерех почав кликати до створення якогось особливого українського національно-органічного стилю.

Пешуки національно-органічного «стилю» були приречені на неминучу невдачу. Насамперед, «мавританський стиль» може існувати лише поза Мавританією». Подруге, про який універсально-органічний стиль можна говорити в письменстві, на одному фланзі якого стоять, скажім, Чаплєнко, Мелешко, Самчук, а на другому — Домонтович, Косач, Костецький (а тепер ще й «модерністи»).

Якби всі ці письменники й погодилися тоді на одному визначенні національного стилю, то в їхній мистецькій практиці він реалізувався б у такій без-

лічі різноманітних індивідуальних манер, що в цій многості розпливлося б і затонуло само поняття національно-органічного стилю.

Сам Шерех не гаразд уявляв собі, яким цей стиль мав би бути. Це стане ясно, коли ми придивимося до того, у яких саме письменників, у яких саме їхніх творах, він шукав засновків національного стилю. А шукав він їх передусім у Осьмачки й Барки.

Шерехові статті про твори Осьмачки, мабуть, найкращі і, в усякому разі, найпереконливіші в його збірнику. Осьмаччина творчість дала критикові вдячний матеріал. Осьмачка — найцікавіший письменник нашої літератури. У майбутньому його твори — хоч вони й тоді не матимуть масового читача — будуть напевно частою темою літературно-історичних опусів. Але цей час іще за горами.

Шерехова стаття «Над Україною дзвони гудуть» написана не стільки в пляні формалістичної критики, до якої Шерех має явний нахил, скільки в манері імпресіоністичної критики. Про Осьмаччині твори й трудно писати інакше, бо вони насамперед прикметні надзвичайною нервовістю тону. У них пульсують нервові струми якнайвищої напруги. Ця хвороблива нервозність доходить до тієї межі, за якою починається сакраментальне божевілля.

Шерех пише, що йому стало ясно, якою має бути органічна національна українська література, коли на світ з'явився «Старший боярин». Джерело нашої національної прози — Гоголь, дарма, що він писав чужою мовою. Осьмачка, найяскравіший факт нашої сучасної літератури, це Гоголь сьогодні. Шерех писав:

«Старший боярин», повість Т. Осьмачки, — це наче сама Україна. Мережана-гаптована, золотом вишивана, словом за серце беручка, у масних чорноземлях, у соняшному бринінні, в місячній поводі-зливі.

Автор каже, що дія діється в червні 1912 року. Не вірте йому. Ніщо в повісті час, і рік, і день. Є довічна Україна — царство мертвих і живих, і це не народжених українців... Світ, виведений з вузьких рамок натуралістичної правдоподібності, світ, схоплений як нерозривна єдність, світ, отожднений з Україною, є такий, бо він сприйнятий очима духу. Тому тут природа така людяна і наслідує кожний порух людської душі, а люди почувують себе дрібною природою... Мистецьке мислення повісти — містичне мислення. У своїх коріннях воно сягає ще далеко поза Гоголя. В світ української мітотворчості і демонології. В світ української легенди і казки.

...«Старший боярин» — не сучасний твір. Він не переслідує жодної ідеї в тому сенсі, який тепер у це слово вкладають... Він не перекладається ні на мову публіцистики, ні на мову філософії... Вихідна теза авторового світосприймання — мізерність людини супроти космосу... Друге прокляття людини: її самотність».

Після того, як критик відзначив, що в Осьмач-

чиному творі люди псчуюють себе дрібною природою, дивно чути про мізерність людини супроти космосу та її самотність. Крім того в дальшому критик, що відзначив аполітичність і афілософічність твору, раптом говорить про «наївну соціологію» поєсти.

Але не будемо чіплятися до окремих висловів. Послухаймо загальну оцінку Осьмаччиного світу:

«Україна для Осьмачки — не географічне поняття, а передусім духове. Вона виглядала б так, як село, в якому порядкує о. Діяковський: без жадної бідної хати, без хлопа й пана, селянський рай, на засадах християнської любови до ближнього побудований, цікавий до науки й мистецтва, сповнений глибокої людяности, християнської доброти і своєрідного націоналізму... Що це утопія в наші дні, це добре усвідомлює і Осьмачка... Найбільша його скорбота — «що прийдешня Україна буде горем, без якого жити не можна вже й сьогодні на землі», — себто, що вона буде інакша і вже не здійснить його веселкової селянської утопії».

Стаття про Барчину творчість значно слабша від статей про Осьмаччину твори. Читаючи статтю «Поетія ясновишневого вечора», майже фізично відчуваєш, з яким трудом критик переборює спротив матеріялу, напружено намагаючись відкрити в Барчиному творі небувалі мистецькі вартості. Шерехова аргументація хитромудра, але не переконлива, хоч критик нерідко досягає віртуозности в своїх критичних тур-де-форсах. Ось якими фразами Шерех відкриває нам національно-органічне у Барчиних голубих мріях-снах:

«Поет починає (свій твір «Батько й син») з образу декорації. Він не називає і не дає суми ознак. Він вириває дві прикмети. Читач з них мусить відновити цілість. Але вони дивним робом суперечать одна одній. «Аж при землі тремтить на вітрі зелена ярина»... Образ пізньої весни. А зразу слідом другий образ — образ вітру, що відносить птиці на південь, за море. Подія осені. Що ж мусить намалювати художник-декоратор: травневий пейзаж чи вересневий?.. Як може бути весна й осінь водночас?

Те, що робить поет, у принципі не нове. Народна творчість цікавиться не емпірикою поодиноких станів, а схопленням синтетичного образу. Це пряма протилежність імпресіонізму. Імпресіонізм розкладає і в розкладі шукає мимолітної подібности. Народна пісня синтезує і прагне сутнього і істотного. Барка не копіює народну пісню, але діє її методом... Мистецтво Середньовіччя знало високу досконалість симультанности — і в поетії, і в малярстві, і в театрі. Тепер мистецтво Заходу напружено відбудовує це вміння. Барка робить це. Спираючись на українські національні джерела... Будував образ за внутрішньою логікою самого образу, а не за пласкою емпірикою матеріялістично-сприйманого світу.

...Поетія Барки — вияв такого світосприймання.

що засобами синхронности й синперспективности шукає виявити понадчасові сутності українського світу. Ці шукання, формально збігаючися з шуканнями сучасної західної поетії, не наслідують її. Вони ростуть з ґрунту українського Середньовіччя, як воно збереглося в писаних текстах і народній творчості».

Усі ці доводи мали б для нас значення аргументів, якби ми могли забути, що живемо тепер не в патріархальному селі і не в добу Середньовіччя. На жаль, ми, урбаністичні люди ХХ-го століття, думаємо, навіть снімо, зовсім іншими ментальними категоріями й не можемо змінювати своє світосприймання на догоду поетові чи критикові. Тому наші поетичні ідеї істотно відмінні від поетичних ідей Кам'яного віку чи Середньовіччя. Звичайно, ми здатні розуміти естетику інших часів і народів, але для власного вжитку волимо нашу власну й сучасну.

Я зовсім «не засуджую» поетичний світ Барки. Борони Боже! Він може бути цікавий для нас як екзотика. Але чи можна класти Барчине світвідчуження в основу нашого національно-органічного стилю?

Познайоммося ближче з Барчиним світом.

«Світ, що стоїть у центрі Барчиного вірша, — традиційний світ української патріархальности... Традиція, переємність, спокій... Це те царство солодкої і людяної рівноваги, що йому відспівав відхідну Микола Куліш у «Народньому Малахіїві», втілюючи його в геніяльний образ світу, де сам Бог на царині ходить, де, отже, щоденне й ніби дріб'язкове в своїй обов'язковій ритуальности ще не відірвалося від високого й божесьного, де святе ще не знялося на небо, а тут же перебуває, варт тільки ступити кілька кроків за межі хати й подвір'я. Тут усе статись, спокій, статика».

Українську мітологію творили стародавні люди, які щиро вірили в її дійсність. Ми в неї не віримо. Тож задля яких радощів ми повинні прикидатися, вдавати, ставати в позу «віруючих»? Адже ця поза буде суцільним фальшем.

Є «теоретики», які твердять, що справжня поетія не повинна підійматися понад ментальний рівень дітей молодшого віку. Дорослі повинні змалитися до дітей, щоб зазнати втіх найвищої поетії. Не вірте! Доросла людина не може вернутися в своє дитинство. Це закон природи. Порушити його не можна й не варто.

Наша доросла література повинна прямувати не назад, а вперед — не до мітології не до примітивізму, а до невпинного поглиблення свого інтелектуального підтексту. Не треба тільки давати залякувати нас тим теоретикам, які кажуть нам, що коли ми не знаходимо екстатичної радості у співжитті з Баркою у придуманому ним «білому світі», то це значить, що ми нездібні відчувати справжню поетію. Це неправда. Є поетія для дітей і є поетія для дорослих людей.

Барчин світ солодкої статички не задовольняє й самого Шереха. «...Поезія Барки не може розглядатися як програмова. Вона програмова в стилістиці, в незамутненості українських джерел і українського духу, але вона не повинна бути програмова в своїй послідовній ізоляції від доби, від сучасности, в своїй ідеології незрушного консерватизму. Можна заперечувати добу... але не можна удати, що її нема і що вона ніяк не впливає на цінності, втворені перед нею».

Перебираючи тих письменників, у яких він сподівається знайти елементи національно-органічного стилю, Шерех показав нам кілька України: Осьмаччину, Барчину, Косачеву, Лятуринської. У ряді цих фантастичних України легко може знайти собі місце й та «квітуча радянська» Україна, яку творять Тичина, Малишко, Стельмах та іже з ними. Вона така ж утопічна, вигадана, нереальна, як і інші.

Кілька України і ні однієї справжньої, живої. Кожна з них казкова, нідешня. Що нам з ними робити? Як можна будувати на цих казках наш національний органічний стиль? Що це буде за стиль?

Я не збираюся оголошувати поетам закони про те, як вони повинні бачити Україну та як писати про неї. Кожен з них має право на власну візію. Ідеться не про їхнє право, а про право читача упрочитнювати себе до цих візій чи відхиляти їх.

Фантастика може одягати в алегоричну форму глибокі, конструктивні мислі, але фантастичні образи України, вичаровані Осьмачкою й Баркою, нікуди не кличуть, не навіюють жодних конструктивних думок. Це таки справді чиста поезія, чиста, насамперед, від усякого почуття реальности.

Не трудно бачити, чим ці поети причарували Шереха. Вони принаймні своєрідні, відмінні від ін-

ших. Для своїх оригінальних есеїв критик потребує оригінального матеріалу. Такого матеріалу він не знаходить у більшості наших реалістів з їх традиційною літературною технікою, вузькими філософськими обріями, браком сміливої фантазії, дрібно-каліберними, подекуди й пласкими персонажами.

Але Шерех, гострозорий критик, не міг не бачити, що український національно-органічний стиль не можна будувати на візіях, ідіосинкразіях та «комплексах» двох поетів: на хворобливій нервозності одного та навмисній інфантильності й удаваній наївності другого. Якщо національний стиль, стиль цілої нації, має бути рівнодією стилів різних типів українських людей, то творчість Осьмачки й Барки менш за все може бути втіленням такого стилю. Вони вже занадто оригінальні...

Так добігла свого кінця перша ілюзія Юрія Шереха. Органічний національний характер певної літератури творять не якісь формальні стильові прикмети, а щось важливіше. Якщо письменники мислять, мріють, прагнуть чогось кращого разом з кращою частиною свого народу, то їхня творчість буде органічно національна та творитиме широку, складну єдність. Е плоробус унум.

2. ІЛЮЗІЯ ДРУГА:

ЕСТЕТИКА АБСОЛЮТНОГО БЕЗГЛУЗДЯ

У поле Шерехового зору потрапив віршик Олега Зуєвського з трьома зірочками замість заголовка. Шерех пише «Велику статтю про малий вірш».

Цей вірш починається такими рядками:

Цей звід — це дерево: при ньому
Не гомін слав свій шлях,
Немов би спогад і знайому
Веселість на устах.
Він ще про весну неодцвітну
В щедроті віт підняв
І світлом галяви привіт нам
Зігрів і розмар дня і т. д.

Цей вірш демонстративно позбавлений того, що називається зв'язністю, змістом і сенсом. Твори цього роду модні в певних літературних колах. Шерех називає витвір Зуєвського «першим у нас адекватним відтворенням типу сучасної поезії Заходу». Яка вартість такої поезії?

Я вважаю, що автори, які пишуть подібні вірші, марнують свій час і гроші на їх друкування. Ці вірші не мають завтрашнього дня. Неможливо уявити собі, щоб хто-небудь схотів прочитати чи перечитати їх через тиждень, місяць, рік після дня їх появи — коли вони мали бодай те, що французи називають «сюксе де скандаль», скандальну відомість.

Поет Валерій Брюсов, один з колишніх лідерів російського символізму, пізніше признався, що, бажаючи поглузувати з легковірної публіки, падкої на сенсації та моди, він збирався написати книгу, від однієї до другої палітурки начинену абсо-

НОВІ ДНІ, ГРУДЕНЬ, 1965

СПОЖИВАЙТЕ

НАЙ ВІДЖИВНІШИЙ
СТРАВНІШИЙ
ДЕШЕВШИЙ ХАРЧ,

ЩО МАЄ В СОБІ ВСІ ВІТАМІНИ, ЦЕ

МОЛОКО

І МОЛОЧНІ

ПЕРЕТВОРИ

ВИСОКОВАРТНІ ПРОДУКТИ
ЄДИНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОЧАРНІ

Rogers Dairy Ltd.

459 Rogers Road, Toronto, Ont.
Phone: RO. 9-7193

лютним безглуздям. Він був певен, що ця книга матиме величезний успіх. Брюсов помер, не здійснивши свого заміру, але діло його живе.

У зв'язку з «віршем» Зуєвського Шерех наводить слова Мек Ліша: «Вірш повинен бути, а не означати». У цьому твердженні є великий внутрішній фальш. Усе, що існує (навіть людські артіфакти), виконує якусь функцію в природі. Людський витвір, що не має ніякого сенсу для свого існування, не виконує жодної функції. Орнамент чи красвид радують око глядача так, як музична мелодія радує вухо слухача. Чи може нас радувати безглуздий набір слів? Він лише задурює читачку голову...

Словесне мистецтво відмінне від музики чи живопису. Слово це насамперед значення. Позбавляти мову її найістотнішої функції (для якої людина власне й винайшла мову) та нав'язувати їй невластиві чи другорядні функції значить гвалтувати істоту словесного мистецтва. Мек Лішеві тезі я протиставляю іншу: «Вірш, що нічого не означає, не існує». Тобто не існує як мистецький твір.

У наш час людство переживає ще не бувалу в його історії революцію в науці й техніці. Речі навколо нас змінюються з такою запаморочливою швидкістю, що один з відомих психіатрів назвав наш світ божевільним. Надзвичайний прогрес людського знання поставив розгублене людство перед новими проблемами, небезпеками, етичними проблемами, вражаючими суперечностями. Над усіма цими проблемами треба думати, приходити до якихось вирішень — щоб не стати безпомічними жертвами стихійних сил, покликаних до життя й діяння поступом техніки.

І в цей час нам пропонують тішитися віршиками, що не мають ніякого глузду. Замість того, щоб освідомлювати те, що відбувається в нашому українському світі, ми повинні «естетично переживати» вигадані, небували Україна.

Я не проти розважальної літератури, навіть не проти й казок для дорослих. Вони можуть забавити нас, коли в нас буде час на забави. Але наш час — час трагічної філософії, насамперед. Час проби і міри.

Про один «модерністський» вірш можна написати одну, навіть велику, статтю. Але чи можна весь час писати статті про такі вірші? Усі «модерністські» вірші справляють враження, ніби вони написані однією людиною. Написане про один вірш повністю пасує до будь-якого іншого. Не дивно, що в усій Шереховій збірці статей є лише одна стаття про «абсолютну поезію». Бути екзегетом, тлумачем беззмістовності — невдячна роля.

У своїх статтях Шерех говорить насамперед про формально-мистецьку сторону рецензованих творів. Це й зрозуміло, бо саме ця сторона нашого письменства слабше особливо. Критик має рацію, коли говорить:

«У нас люблять сюжети неповороткі й хроні-

кальні, описи розлогі й нудні, фразу нечупарну й без блищиків».

Боротьба (прошу пробачення за це слово) Шереха за високу літературну майстерність у нашій літературі заслуговує визнання і вдячності. Наші письменники не розуміли, як їм пощастило тим, що серед них був критик такого калібру, як Шерех. Вони зовсім «не використали» його.

Звичайно, як представник формалістичної школи в літературній критиці, Шерех, аналізуючи літературний твір, зосереджується головню на чисто естетичних критеріях — радше, ніж на психологічному, соціологічному чи історичному змісті. Для нього література — це насамперед мова. Його улюблений рід літератури це, здається, література-гра. Хоч він і зазначає, що не має нічого проти злободенності літературного твору, але Хвильовий цікавий для нього передусім в очищеному від «політики» виді, а шукання «політики» в «Місті» Підмогильного він розглядає як непростений злочин.

Коли Шерех торкається проблем змісту, то де-що глухувато й коротко згадує здебільшого лише загальні, «вічні теми»: людина і космос, людина і вічність, людина і Бог, суть життя, любов і смерть тощо...

Безперечно, ці теми надзвичайно важливі. Але говорити на ці теми «взагалі» не можна, не повторюючи ра-у-раз безбарвних загальників. Проблеми життя, любови, смерти можна аналізувати лише на конкретних випадках, на житті індивідів, поставлених у конкретні людські ситуації, створені суспільним життям людей.

Один з найцікавіших сучасних письменників Казантсакіс у своєму романі «Грек Зорба» розповідає про те, що в молодості його цікавила так звана «чиста поезія», але коли він дорослою людиною перечитав томик цієї поезії, то вона викликала в нього зовсім іншу реакцію:

«Я закрив книжку, розкрив її знову і, нарешті, відкинув її геть... Ці вірші здалися мені безкровними, без аромату, позбавленими всякої людської субстанції. Блідо-сині, пусті слова в порожнечі. Цілковито дистильована вода без бактерій, але й без жодних споживчих речовин. Без життя... Гарячі прагнення серця перетворилися в цій книжці на штучну інтелектуальну гру, на вигадливу архітектуру... Усі ці речі, що колись захоплювали мене, тепер, у ранковому світлі, стали лише мозковою акробатикою, витонченим шарлатанством».

Леся Українка в статті про сучасну їй польську літературу писала про «Млоду Польску», яка проповідувала мистецтво для мистецтва та абсолютну свободу мистців від усяких громадських зобов'язань:

«Що може зображувати (письменник-модерніст) у своїх творах? Здавалося б, відповідь ясна: все... А тим часом він не має права зображати юрбу — це справа агітатора; не має права художньо спільнуватися з якою-небудь певною людською

громадою — це справа вченого; не має права звертати свою увагу ні на політику, ні на всякі «зовнішні зміни» в житті народу, а може говорити лише про «незмінне й вічне»... не має права творити ідеали; повинен тільки досліджувати душу, зображувати лише «оголену душу» в її найоголеніших станах; не має права зображувати речей, а тільки почуття... особливо суворо забороняється вільному мистцеві мати що-небудь спільне з «реалізмом»... бо цей реалізм є «бездоріжжя душі»...

Таким чином «абсолютно вільний мистець» є чимсь у роді позбавленого всіх прав стану... Бідолашному вільному мистцеві навіть вибір тем дається дуже невеликий: любов, смерть... і, здається, це все. Навколо цих двох тем дозволяється групувати «почуття, думки, враження, сни, видива» — аби тільки зображувати все це «безпосередньо», як воно проявляється в душі, без логічного зв'язку, з усіма раптовими стрибками й зчепленнями.

Так далеко Шерех не заходить, але його ідеал «абсолютного мистецтва» таки нагадує крайнощі «модернізму», проти якого протестувала наша велика поетеса.

Нашим письменникам бракує літературної майстерності, це так. Але для того, щоб наша література набула високої мистецької якості, стилістичного блиску, та позбулася своєї провінційної спадщини, треба багато часу. Літературна культура легко не дається. Потрібні традиції високого мистецтва, закорінені у метрополітальній культурі.

Наші письменники не мають часу на літературну учбу, а головне — не мають охоти й смаку до неї. Стилістична майстерність неможлива без довершеного віртуозного володіння всіма лексичними й фразеологічними багатствами своєї мови, а

наші письменники дуже часто знають свою мову лише «стихійно» й недосконало, абияк.

Брак літературної майстерності можна було б простити нашим письменникам, якби він компенсувався ідейно-філософським багатством змісту та тим, що дається від природи: гострозорою спостережливістю, психологічною проникливістю, умінням логічно думати, вродженим почуттям смаку, здатним розвиватися. Цих властивостей ми повинні вимагати від наших письменників, і ні в якому разі не прощати небажання думати й почувати, ментальну кваліть, яку дехто хоче «прикрити» снобізмом.

Майбутнє нашої літератури треба шукати не в необарокко, не в неокласицизмі, не в «модернізмі» чи неомодернізмі. Головне для неї — тісна пов'язаність із нашим сьогодишнім днем. Треба щоб вона була в належній мірі інтелігентна, щоб уміла знаходити насущні проблеми та по-мистецькому їх ставити, щоб вона була вільна від дрібнотем'я та мілководумання.

Один з великих чужих письменників сказав: «Проза потребує мислей, мислей і мислей». А Максим Рильський заповідав:

Лише дійшовши схилу віку,
Поезію я зрозумів
Як простоту таку велику,
Таке з'єднання точних слів,
Коли ні марній позолоті,
Ні всяким викруткам тонким
Немає місця...

Велика простота, з'єднання точних слів — це ж насамперед мислі, сформульовані точно, ясно, лаконічно. Мислі! Не дивно, що наші «модерністи» не люблять, принаймні зневажливо ставляться, до віршів Рильського. (Вони й мені іноді не подобаються, але з інших причин).

З'єднання точних слів — це те, чого немає у вірші Зуєвського. Немає тому, що в ньому взагалі немає ніяких думок. У ньому немає навіть музичної інструментовки, яка б робила з нього «мелодію без слів». Але таких мелодій «модерністи» й не визнають.

Шерех, проповідуючи «розхитування звичних зв'язків слів», щоб створити «понадмовну поезію» (у протилежність до «заумної поезії») нібито хоче переконати нас, що слова можуть зберігати своє значення у незв'язних, безглузких комбінаціях. Тим часом лінгвістика каже, що слова набувають певних значень тільки в контексті, у реченнях. Поняття й слово якнайтісніше пов'язані з судженням і реченням. Семантичні й морфологічні особливості слова перебувають у певній залежності від речення, до складу якого воно входить. «Флюктуаціонізм» суперечить лінгвістиці. Хто з них має слушність?

Не думаючи, снобістська література не виведе нас у широкий світ. Наші письменники повинні бути філософами і психологами, якщо хочуть бути повновартісними письменниками нашого часу.

ПЕРША УКРАЇНСЬКА ОПАЛОВА ФІРМА

Future Fuel Oil Ltd. & Service Station

945 Bloor St. West — Toronto, Ont.

24-ГОДИННА

СОЛІДНА

І СКОРА ОБСЛУГА.

Чищення і направка форнесів безплатно.

**Скористайте з доброї нагоди і замовляйте
оливу в нас.**

Наші телефони:

Телефон бюро: LE 6-3551 Уночі: RO 2-9494

Вони повинні досліджувати життя з позицій допитливої і безпокійної мислі, свідомої насущних для сьогоденішнього дня проблем.

Таку науку ми повинні виснувати з досвіду Юрія Шереха. Сам він, мабуть, і не погодиться з такою інтерпретацією його досвіду, але нам «збоку видніше».

3. ТЕРНОВИЙ ВІНЕЦЬ ЛІТЕРАТУРНОГО КРИТИКА

У статті «Два стилі літературної критики» Шерех, услід за критиками так званої «нової школи», установлює два стилі критики, які він називає «критикою нагляду» й «критикою вгляду».

«Критика нагляду» кожен новий твір примірює до своїх зразків і вимог і відповідно до цього схвалює чи засуджує його». Ця критика не подобається Шерехові, бо вона «не вчувається ні в літературний процес, ні в душу автора». Не те «критика вгляду!» «Намагаючись схопити невідторну сутність твору, вона хоче цим допомогти авторові усвідомити себе, а читачеві — розуміти автора. Це не літературна поліція, а радше літературна консультація».

Як усі узагальнення, така класифікація критиків надмірно спрощена, побудована на виділенні хемічно чистих крайностей, які на практиці зустрічаються дуже рідко (я, звичайно, говорю про сумлінних і кваліфікованих критиків, та не про «радянських» критиків, які справді виконують поліційні функції).

До критиків «чистого типу» не належить сам Шерех. У підборі об'єктів для своїх статей він дуже тенденційний і пише лише про письменників, обраних ним самим. Але інакше й бути не може. У кожного критика є своє літературно-естетичне кредо й своя філософія.

Пишучи про Осьмаччини й Барчини твори, Шерех оцінює й ідейний світ цих творів, виражає своє ставлення до нього й навіть висловлює своє несхвалення. Отже він сам виходить з певних вимог. Інакше й не може бути.

Я не можу погодитися з поділом критиків, запропонованим Шерехом. Цей поділ штучний, ніякій практичній меті не служить, не відображає дійсного стану речей, нічого не вияснює. Ті критики, які хочуть бути тільки вглядовими критиками, тобто писати лише про ті твори, що відповідають їхнім естетичним смакам, можуть бути ще суб'єктивнішими й догматичнішими, ніж ті, кого Шерех зневажливо називає наглядовими критиками. Вони нічим не можуть допомогти тим авторам, які ще тільки стараються знайти себе й ще не створили «невідторних сутностей» у своїх творах.

Нашій літературі потрібні різні, але добрі критики. І ті, що займаються передусім питаннями літературної форми, і ті, для яких важливий насамперед зміст твору — його ідея, тема, філософія.

Зникнення Шереха з нашої літератури — на-

ша велика втрата. Я розумію, що ця багато разів повторювана фраза звучить тривіально, але як це скажеш інакше?

Усім нам — і однодумцям і опонентам Шереха — дуже не вистачає цього літературного критика з тонким естетичним смаком, науковця великої ерудиції, блискучого стиліста. Він надавав нашій критичній літературі блиску й елегантності, які в нас трапляються нечасто.

Звичайно, Шерех нерідко помилявся (і, я думаю, помиляється й зараз). Помилки не уникає жодна думаюча людина. Але не в цьому справа. Щоб бути корисним рідній літературі, критик зовсім не повинен скрізь і завжди мати рацію. Насамперед він повинен не давати нашим письменникам і читачам заснути, мусить тривожити їх проблемами, які вимагають мудрого вирішення. Таким безпокійним, турбуючим і часто колючим критиком був Шерех. Навіть і не погоджуючися з ним, ми мусимо бути вдячні йому за нагоду думати, сперечатися, формувати власну думку.

Люди не люблять критики. Письменники, люди з особливо чутливим самолюбством, волюють, щоб їх не критикували, а подивлялися та хвалили, «переживали» їх твори. Але письменники тільки люди. Навіть добрий письменник може іноді писати недобрі твори. Поки будуть письменники, будуть і критики. Письменники, навіть не люблячи критиків, не можуть обійтися без них. Якщо критика буває неприємна для авторів, то й сумлінному критикові теж часто буває прикро. Йому нерідко доводиться знеприятнювати, навіть зворожувати проти себе людей, яких він поважає і яким щиро бажає літературного успіху. Критик працює на терновий вінець для себе...

Але література, у якій зникає або зникла гостра, принципова й безпокійна критика (нехай і не завжди безпомильна), це література або мертва, або вмираюча. Якщо в неї немає критиків, значить вона нікому не потрібна.

Хай Бог милує ту літературу, у «критичному департаменті» якої залишаться тільки партійні критики, релятивісти, творці літературно-історичних мітів (хоч на перший погляд і дуже «оригінальних»), але надуманих і безкорисних) та «дружні рецензенти».

ПРИДБАЙТЕ СОБІ ЦЮ НОВУ КНИЖКУ!

Павло Малар, «ЧАЙКА», роман, що вийшов у видавництві «Нові Дні».

Це перша частина трилогії «ЗОЛОТИЙ ДОЩ». Ціна у звичайній обкладинці — 2.00 дол., у твердій — 3.00.

Замовлення слати на адресу:

P. Malar.
18983 Kentucky St.
Detroit 21, Mich., USA.

ШОЛОХОВ — ЛАВРЕАТ НОБЛЯ

Цього року нагороду Нобля з ділянки літератури одержав автор відомого в усьому світі роману-епосі "Тихий Дін" Михайло Шолохов, визначний російський письменник. Атракційність події полягає в тому, що нагороджений є також і членом комуністичної партії. Преса по-різному реагувала на цю незвичайну подію. Реакція ж української преси не визначалась особливстю власної думки, вона лише інертно повторила з чужого голосу популярні істини з арсеналу холодної війни. Ми ж хочемо познайомити читачів "Нових Днів" з письменником Шолоховим без політики, тільки з літературно-ознавчого боку, до того ж в аспекті зв'язків нагородженого з українською літературою й культурою. Нижче друкуємо статтю Павла Малайра про Шолохова. РЕД.

Велика Радянська Енциклопедія пише, що Шолохов Михайло Олександрович — найвизначніший письменник в Радянському Союзі. З 1925 по 1957 рік вийшло 440 видань його творів 56 мовами світу, загальним накладом біля 32 мільйонів примірників. Він член КПРС, академік, нагороджений орденами, літературними преміями. Ліпші його твори фільмовані та інсценізовані, на їх зміст написані також опери — «Тихий Дін», «Піднята цілина». Ліпшим фільмом на твори Шолохова вважається фільм за оповіданням «Доля людини», поставлений українським режисером-актором Бондарчуком. За назвами творів — Шолохов є автором відносно невеликої продукції: понад тридцять назов оповідань, переважно ранніх, чотири книги роману «Тихий Дін», дві — «Піднята цілина», недокінчений досі роман про Другу світову війну, друкований в уривках під назвою «Вони бились за Батьківщину» та відоме в усьому світі епічне оповідання «Доля людини».

Працює Шолохов над своїми творами уперто й довго: «Тихий Дін» писав він продовж 15 років (1927—1940), «Підняту цілину» почав у 1930 році, першу книгу опублікував у 1932 році й закінчив у чорновій редакції другу книгу, яку дописав і опублікував аж у 1960 році. За «зволікання в писанні творів він не раз був критикований, і часто мусів офіційно виправдуватись. Причиною такого зволікання, мабуть, були не «муки творчості», а муки політичних обставин. Свідчить про це багато фактів: роман «Піднята цілина» пролежав недокінченим у другій книзі майже 28 років, майже 20 років лежить роман про війну, а запропонована до друку перша його книга досі не побачила світу.

I

Біографічні відомості про Михайла Шолохова в радянських публікаціях подаються скупко, шаблонно й навіть невірно, так вони повторюються й на

заході, зокрема щось невиразне говорить тут про матір письменникову — «напівкозачку» (!), «напівселянку» (!), а самого письменника по інерції звідкись взяли називати «козаком», чим він не був ні з походження, ні з становища.

Питання походження Шолохова має свою важливість. Його життя й творчість складається в своєрідному історичному й культурному кліматі Донецького краю, в тісному зв'язку з Кубанщиною та Україною. Мати Шолохова — українка з Чернігівщини, а батько — виходець з Рязанської губернії, «різночинець», як говорить про нього сам письменник. Будучи молодими, батьки письменника стрілись на Дону на заробітках: мати була покоївкою в панів у маєтку Ясенівка, біля хутора Кружилин, а батько неподалеку був управителем млина в інших власників; так вони й зійшлися, живучи «на віру», шлюб узяли, коли їхньому синові, Михайлові (майбутньому письменникові) було вже сім років.

Родився Шолохов 1905 року на хуторі Кружилин, станиці Вишенської, Донської округи Области Війська донського. Про своє українське походження по матері Шолохов згадує завжди з гідністю, наприклад, з трибуни третього з'їзду письменників України 1954 року в Києві, він говорив:

«З почуттям глибокого душевного хвилювання я, як гість, вітаю вас (письменників — П. М.) у древній столиці України... Це почуття хвилювання природно посилюється в мене й тому, що моя мати — українка з Чернігівської області — з дитинства зацпила мені любов до українського народу, до українського мистецтва, до української пісні — однієї з найліпших у світі».

Говорити так Шолохов мав багато підстав. У його творчості, як і в Гоголя, сильна українська стихія, багато його персонажів є українськими людьми, наділені високими моральними якостями, зображені з великим співчуттям і мистецькою правдою. Йому, як і Гоголеві, властивий глибокий український комплекс, що визначає одну з найяскравіших сторін його мистецького творчого обличчя. Однак цим не вичерпується відношення Шолохова до української культури й мистецтва.

II

Молодого письменника Шолохова відкрив, увів у літературу, захистив від нападів, зокрема за мову «Тихого Дону», Олександр Серафимович, старший його земляк і прямий його попередник у літературі. Про зв'язки Шолохова з Серафимовичем майже не говорять в Радянському Союзі, а якщо і згадують про ці зв'язки, то переважно в біографічному пляні. А між тим Шолохов без Серафимовича

немислимий. Шолохова більше порівнюють з Л. Толстим або й з Горьким. Величини, може, співмірні, але не співзначні. Обтяжене догматичною методологією радянське літературознавство неспроможне проникати в істотність генези Шолохівського творчого еста і, якщо й розглядає часом цю тему, то конче в пляні переємности творчої манери від канонізованого метра. Волею такої настанови проза в Радянському Союзі конче підгониться під шаблон якщо не горьковщини, то толстовщини, за вершину досягнення авторів ставиться конче те, у якій мірі він досягає встановленого шаблону, а не те, наскільки він оригінальний. Так і з Шолоховим, хоча останнього часу він і удостоївся таких звеличень, як «провідний», «народний» письменник, однак з штампів критики і літературознавства виглядає, що тим він і «провідний» чи «великий», що досягає як не толстовської, то горьковської майстерности.

Якщо говорити про генезу творчости Шолохова, то її треба шукати в іншому напрямі: у Гоголя, у народньому епосі, у козацькій думі, у Серафимовича, роман якого «Залізний потік» є безперечним прототипом «Тихого Дону» в багатьох відношеннях. Події «Залізного потоку» проливають світло на формування письменника від початків, вони складають і дійсність, що стала джерелом творів Шолохова і визначають позицію Шолохова до зображуваного.

Шолохова чомусь від ранньої молодости захищували до комуністів. У партію він вписався тільки в 1932 році, коли почався так званий «розгорнутий соціалістичний наступ» сталінізму — з бльокадою голодом України, Кубанщини, Донщини, з каральними винищувальними кампаніями. Можливо, що в партії письменник знайшов собі захист від терору, а не відповідність переконанням. Між іншим, і досі не припиняється дискусія довкола ідейного спрямування романів Шолохова. Тепер це дискусія довкола ідеології персонажів, раніше вона була довкола ідеології автора. Проблема лишається не розв'язаною й досі — за кого треба вважати Григорія Мелехова, провідного героя Шолохова, любленого ним (з роману «Тихий Дін»), — за свого чи чужого з точки погляду правдивості офіційної ідеології? З нагоди 60-ліття Шолохова орган Союзу письменників СРСР «Новый мир» видрукував статтю критика Ф. Бірюкова, у якій знову ставиться ця проблема. Розглядаючи погляди дослідників роману Шолохова, Бірюков пише:

«Думаю, що їм заважає дійти до живого Григорія абстрактний соціологічний підхід, неуважність до конкретно-історичних обставин. Мелехов для них — лише фігура, що уособлює певну категорію власности, схема, щось алгебраїчне. Статті й книги про «Тихий Дін» наповнені формулами: дрібнобуржуазна ідеологія, селянський індивідуалізм, власницький егоїзм, чіпке минуле. Звідси Мелехов — відщепенець, анархіст, бандит, автономіст, для декого — лянскнехт буржуазії, ідеолог «селянської

аристократії». Появилось і називне наймення «мелеховщина».

Критик докладно переглядає колізію роману, яка визначила остаточно шлях героя в подіях. «Озлоблений до крайности, Григорій стає провідником повстанців, бурею веде за собою тридцять двох татарців (хуторян хутора Татарського — П. М.), а через кілька днів — уже три з половиною тисячі шабель. Але й тоді його тривожить думка: «А головне — проти кого веду? Проти народу... Хто ж правий?» Це йому грозить могила, розстріл від комуністів і він боронить і себе й нарід. Позицію Григорія Бірюков визначає за Леніним, захищає його до тих селян, які стояли за радянську владу без комуністів. Це, може, найвідповідніше визначення — так було. Свою статтю критик кінчає реабілітацією героя: «...якби стали перед нами тепер ті люди, ми простягли б їм руку, помогли, навчили, підтримали, застерегли б від помилок. Ми б відвоювали їх. Вони свої». Обіцянки справді багатозначні. Однак проблема, по суті, лишається не розв'язаною. Ідейна проблематичність була також причиною того, що поява романів Шолохова в друку затримувалась на довгі роки.

У розвідці про ідеологічну сторону творчости Шолохова американський дослідник Ернест Дж. Симонс звертає увагу на те, що в Шолохова при всім реалізмі зображення жорстоких міжусобних зударів на Дону в часи громадянської війни «якось завжди моральне виправдання по боці червоних». Тут спостерігається також соціологічний підхід. Загальне враження таке ніби письменник мусить висловлювати лише одну правду і тільки ту, за яку стоїть критика. Природним явищем у творі буде наявність багатьох правд, а письменник може не займати становища ні до однієї з них. У Шолохова так і буває. На таку позицію здобувається тільки великий письменник, мистець, а Шолохов є великий. Коли перед нами справді великий письменник, то в нього твір має свою автономну правду — ідейну й ідеологічну сутність. Більше того: її може мати герой, герої. І письменник стосовно до свого твору, до його ідейної правди чи неправди, стосовно до ідейности своїх героїв — це щось багато вище, надрядне — як деміург до власного світу.

III

Публікуючи нові матеріали про Шолохова, сучасний дослідник його творчости, Віктор Гура, оприлюднив у купюрах оповідання «Кривда», яке досі лишилось не видане. Для сюжетности Шолохова характерний завжди гострий удар сторін. У цьому оповіданні маємо зудар між психологічно рівними сторонами. Нерівність сторін фізична: обидва герої селяни, Степан — місцевий, донець, його противник — «хохол», з інгородних, як на Дону називали зайшлих, не козаків. У голодну повоєнну осінь Степан віз зерно, одержане від держави на посів, його пограбували троє людей у

башликах, потім, весною, зайшли йому з сіножати воли, шукаючи їх в степу, він зустрів одного з грабівників зерна, згаданого вже «хохла», у якого також біди багато, той же голод, померла дружина, лишився один трирічний хлопчик. Степан немолимий, він не хоче миритись, не хоче коня брати в заплату за кривду, не хоче чути про хліб, який йому обіцяє грабівник звернути:

«— Молись Богу!.. — видихнув Степан і перехрестився.

— Постій!.. Почекай!.. Богом прошу!.. А хлопця?..

— Візьму до себе!.. Не за нього душею боїш!..

— Сіно не звіз... ой!.. Господарство загине... Так як же...

Степан підняв цила, на короткий мент затримав їх над головою і, чуючи наростаючий гул в ухах, зі стогоном ввіткнув їх у м'яке, що забилося на зуб'ях дрижанням... На пожатті, строго, притиснувшись до землі лице кинув віхоть сіна, потім поліз на воза і взяв хлопчика, що зарився в сіно».

І дорогою він утихомирював хлопчика пострахам:

«— Мовчи, синок!.. Цить!.. Ну... Мовчи, а то ведмідь візьме. Мовчи!..

А той закочуючи очі, рвався із рук, вищав в залитий голубим смерканням, непорушно спокійний степ.

— Та-то!.. Та-то!.. Та-а-а-то!»

Картина потрясаюча! Розв'язання конфлікту в оповіданні «Кривда» ні з чим порівнювати в російській літературі. Тут Шолохов — не Толстой і не Горькій: вони обидва — як і взагалі російська література — занадто дидактичні, повчально-моралізуючі. У Шолохова маємо тут щось розпачливо першопочаткове, першолюдське, як в антиці, це щось Стефаниківське — первісно-епічне. Мабуть, виглядатиме на парадокс, що зворушливий до трагізму лірик, Василь Стефаник, є такий же великий епік. Він підноситься просто до монументальності в своєму епізмі. Епізм Стефаників, безперечно, не оповідний — у його істотності лежить не повісткування про подію, його епізм — чуттєвий, це повісткування про людську душу, душу людини епічних вимірів. Наш Василь Стефаник чи не єдиний у світі досягає отого первісно-епічного виміру. По Стефаникові маємо Довженка. Ідеться не просто про манеру письма. Це великий комплекс душі мистця, його світовідчуження й світосприймання — це естетика. Відношення Шолохова до української культури, мистецтва й вичерпується його естетикою. Вичерпується тим, що він досягає того ж естетичного світосприймання, властивого українській літературі, вершину якого явив у своїх творіннях Олександр Довженко.

Шолохову властиве епічне світосприймання в його естетиці, він досягає Довженківського епізму,

А для АКАДІЯН

ПЕРША НА СПИСКУ

(ДЛЯ ЗНАВЦІВ НАПОІВ)

Таємниця стиглого, доброго смаку АКАДІЯН захована в історичній долині Аннаполіс у Новій Шкотії. Тут, на врожайних зелених схилах долини, родить незвичайної якості зерно... дуже цінне для майстрів змішування.

Здорова, чиста вода з підземних джерел глибоких криниць свіжа й льовово-холодна.

Любителі віскі, які визнаються (і любители джину теж) усе питають за АКАДІЯН.

Поставте АКАДІЯН ще сьогодні на перше місце вашого списку.

ACADIAN DISTILLERS
BRIDGETOWN, NOVA SCOTIA

5-РІЧНА КАНАДСЬКА ВІСКІ

який так яскраво виявлений в українській літературі Стефаником, Яновським, Довженком.

IV

Напочатках епізм у Шолохова більше Стефанівський, виявлений у період створення донських оповідань. В жанровому відношенні його ранні твори були різні, одні виявляли характерну Шолохівську новелю, досить стислу («Шибалькова сім'я», «Крива стежка»), або більше поширену («Жеребчик», «Червоточина»), або оповідання розгорненого викладу («Пастух», «Чужа кров»), є тут і повісті — «Батраки», «Путь-доріженька». Характерним стефанівським епізмом людської душі відзначається, наприклад, новела «Шибалкове сім'я». Кулеметник із сотні особливого призначення просить керівницю дитячого притулку прийняти хлопчика, якому пішов лише другий рік, і при цьому розповів історію його мами. Вона була підслана, щоб знищити сотню, зійшлась з кулеметником Шибалком, мала з ним сина, передчуваючи можливу смерть при пологах, призналась, що то вона зрадила сотню, коли не було набоїв (тоді загинуло майже половина складу сотні). Командування згоряча мало знищити й Шибалка разом зі зрадницею, але дарували йому життя з тим, що він сам ліквідує свою коханку.

«— Яша, а дитя? Твоя плоть. Уб'єш мене, і воно помре без молока. Дозволь мені його вигоду-

вать, тоді убивай, я згоджуюсь», — говорить Шибалкові Дар'я».

Він убив її, а сина вигодував молоком кобили.

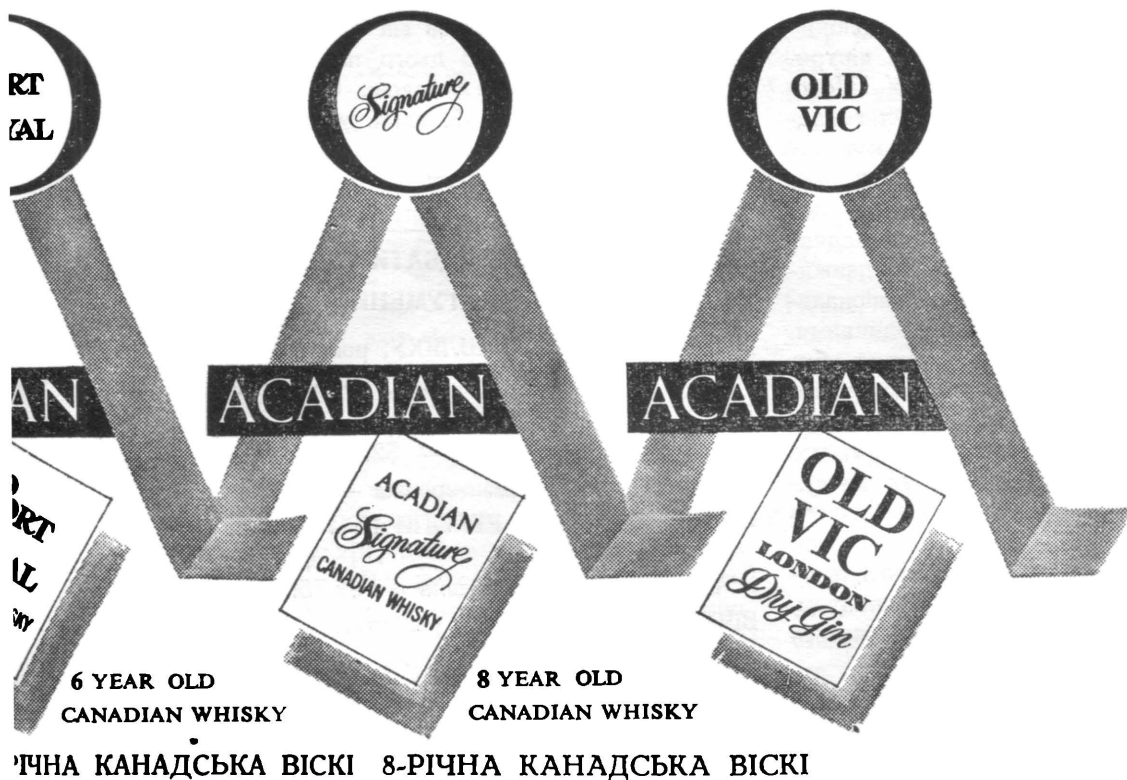
Такий у Шолохова людський світ, деміургом якого він є в своїх творах, світ епічного сприймання й зображення. Таким цей світ переноситься в нього й до романів, де ми маємо в повному розвитку те довженківське, що починається в нього з стефанівського. В епіграфі до першої книги «Тихого Дону» письменник і подає саме такий збірний образ того світу, беручи уривок з козацької думи:

«Не сохами-то славная землюшка наша распахана...
Распахана наша землюшка лошадиными копытами,
А засеяна славная землюшка казацкими головами,
Украшен-то наш тихий Дон молодыми вдовами,
Цветен наш батюшка тихий Дон сиротами,
Наполнена вода в тихом Дону отцовскими,
материнскими слезами».

V

Мистецтву Шолохова не властива тенденційність, тим більше злободенна. Він ніби літописець безпристрасний. Авторське відношення до зображаного визначається позицією філософського невтручання. І оця філософська безпристрасність саме і є найбільшою його пристрастю.

Епізм Шолохова полягає, безперечно, також і в його манері письма, у його плинній, як течія

Дону, розповіді, у його образній мові з яскравим льокальним, донським кольоритом, насиченим українськими, зокрема, в його антропоморфізмі метафор, порівнянь, епітетів, характерних пейзажів, відступів і медитацій, — зокрема в своєрідній «абстрагованій конкретності». Сюжетами творів Шолохова характерна драматична напруженість, трагічні ситуації й удари, гострі протиріччя взаємин між людьми, складні характери героїв. Його образи не так просто зрозумілі, наприклад, Дар'я з новели «Шибалкове сім'я». При всій її людській звичайності — вона сприймається як нерозказана й неосуджена страдальниця із народнього епічного передання. Своєрідна отака монументалізація героя є однією з найхарактерніших прикмет шолохівської епіки: його герої — буденні люди, виведені до сприймання їх як героїв народнього епосу. У такому сприйманні героїв і полягає одна з властивостей шолохівських творів, а не в дидактиці, що впливає на твору, яка у Шолохова майже відсутня.

Ще більше епічна властивість творів Шолохова розкривається в характері сюжету. На перший погляд здавалося б, що у нього, як у Бокаччо, Мопасана чи Чехова сюжет побудований на випадку. Однак функція випадку в Шолохова зовсім протилежна. Перш усього, він не фетишизує випадку. Випадок у нього не панує над людиною, не вирішує її долі, скажімо як у Чехова в новелі «Смерть чиновника». Шолохівський твір характеризує не вичерпаний випадок, а сповнений життям час, у якому сюжетний випадок лише деталь часу.

Відчування часу в Шолохова епічне, різнозначне скорше філософській категорії, аніж історичному процесові. У такому аспекті часу шолохівський сюжет — це подія, а не розвиток «інтриги», яка в нього, зрозуміло, не відсутня. У Шолохова герої також гинуть, і часто, але не від випадку, а при випадку. Різниця тут кардинальна: звідси шолохівська трагедія загибелі — драматична, але позбавлена прикрого песимізму. Шолохівські часи багаті на смерть. Це часи революції, громадянської війни, колективізації і знову війни. У дивних глибоких протиріччях соціальних і національних відносин, які часто домінують над родинними, людина просто затрачується як істота: батько убиває сина, син здіймає руку на батька, і хоч у таких відносинах смерть героя в Шолохова часом здається тим випадком, що перемагає людину, усе ж таким вислідом випадку його сюжет не вичерпується. Ось маємо Дар'ю в новелі «Шибалкове сім'я», чи українця в оповіданні «Кривда» — вони гинуть, але в письменника це не означає фатального кінця твору: людина не подолана випадком, час іде далі, життя не захитане, воно виявляється сильнішим випадку.

Шолохівські твори, звідси, й сприймаються як деталі часу, фрагменти одного великого часу. У їх комплексі є щось від пісні, народньої епіки, симфонії. Його оповідання складаються на прелюдію великої епопеї «Тихий Дін». Романтика? — мо-

жуть спитати. Ні, Шолохов — великий реаліст, це його власний, епічний реалізм.

У такому насвітленні шолохівський конфлікт-сюжет — скорше не розвиток інтриги, а подія, а його новеля-оповідання — не розповідь, а сказання. Шолохов і практикує у своїй творчості сказання в широкому застосуванні. Сказання в нього вживається і як жанрова особливість, і композиційна, і як засіб творення образу, ведення розповіді. В оповіданні «Доля людини» Шолохов доводить до шедевр культуру сказання у своїй творчості. І тут він знову наближається до Стефаніка, до Довженка, до української культури й мистецтва.

Людина в Шолохова живе з народом, він розвиває просто фільмову — Довженківську масовість у своїх творах. Однак людина в нього не безлика, вона виразно індивідуалізована. Уже від ранніх оповідань дозріло приходить те, що так розгорнулось потім в «Тихому Доні». Григорій Мелехов — типовий герой Шолохова, він не зламаний, лише переможений часом, подіями. Перший варіант роману, журнальний, друкований в «Роман-газеті», показував Григорія, що йшов непевно кудись у степи, похоронивши кохану Ксеню, закинувши в Дін набої, зброю. В остаточній редакції він приходить на рідний хутір:

«Він стояв коло воріт рідного дому, держав на руках сина...»

«Це було все, що осталося у нього в житті, що покищо ріднило його з землею й зі всім оцим величезним, сяючим під холодом сонцем і світом.»

Шолохівський твір — це твір про людину, людей, нарід. Кожний його твір можна назвати — долею людини, як назвав він одно з ліпших своїх оповідань про війну. З цього погляду письменник заслуговує нашої уваги також, бо доля його людини — це доля тих обставин, у яких живе й наш нарід. У багатьох його героях пізнається доля також і української людини.

ЩЕ МОЖНА ПРИДБАТИ ТАКІ КНИЖКИ ДОКІ ГУМЕННОЇ

- ДІТИ ЧУМАЦЬКОГО ШЛЯХУ, роман,
4 томи, по \$2.00 кожен том.
МАНА, повість — \$1.50.
ВЕЛИКЕ ЦАБЕ, повість — \$2.00.
ХРЕЩАТИЙ ЯР, роман-хроніка — \$4.50.
ЕПІЗОД ІЗ ЖИТТЯ ЕВРОПИ КРИТСЬКОЇ,
феєрія — \$2.50.
ЖАДОБА, збірка оповідань — \$2.75.
ВІЧНІ ВОГНІ АЛБЕРТИ, репортаж — \$2.00.
СЕРЕД ХМАРОСЯГІВ, мозаїка — \$2.50.

Замовлення й оплату надсилати на адресу:

D. Humenna,
c/o The Ukrainian Academy of Arts & Sciences,
206 West 100-th St., New York 25, N. Y. U.S.A.

О КАНАДО...

Відомий уже нашим читачам Віталій Коротич, що пробув у Канаді понад 3 місяці, написав книжку про Канаду. Він дав їй назву: "О Канадо...", що є початковими словами неофіційного ще канадського гімну. Книжка скоро має вийти з друку. Тепер з неї опубліковано лише (в журналі "Ранок", колишня "Зміна") два розділи: "Про телебачення, зубну пасту виробничий роман та обивателі" і "Про те, як я рятував Канаду і як запорожці врятували Голлівуд". Частина другого розділу подаємо тут до ласкавої уваги наших читачів.

Коментарі тут зайві: наші читачі їх не потребують. Скажемо лише, що В. Коротич виявився і в цій книзі новатором: він хоче бути об'єктивним, він не засуджує все канадське "згорні", а в опублікованих розділах книги показує міщуха, себто дурня, який, як він каже, не має батьківщини — він інтернаціональний. Наскільки це йому вдалося — хай вирішує читач.

Деякі із "стоп'ятнадцятих" ширить поголоски, що В. Коротич в останній своїй збірці "Течія" "знуцається над еміграцією", написавши два вірші про Канаду. Усе, що є в "Течії" про Канаду (вірші "Канада" і "Земля"), написано перед приїздом до Канади. В. Коротич казав у приватних зустрічах, що "я, не бачивши Канади, написав вірша про неї. Звичайно, я Канади тоді не знав, але хотів її уявити. А це важко..." В. Коротич здав "Течію" у видавництво ще не вніжджаючи до Канади. Підписана вона до друку 31 березня 1965 р., тому зрозуміло, що з Канади в неї не міг потрапити жоден вірш. Просимо наших читачів не піддаватись на провокацію. РЕД.

...Світівся день. Прозорий монреальський день, коли літо опановує землею відразу, і трава росте напрочуд густа й бариста. Канада — країна без весни. Тут майже ніколи не буває отого періоду марудної боротьби снігу й сонця, тої боротьби, коли небо протягом дня висіває на ваші голови у не менше, як десяти видах: снігу, дощу, граду, туману та комбінації згаданих вже форм. Своєю дивною організацією канадська природа перевершила усі мої сподівання. Літо — так літо. З середини квітня люди ховають пальта, бо ті не придатуться вже їм аж до осені, а осінь у Канаді — найкраща пора року — з червоними кленами, із яких на всі боки летить листя, наче національні емблеми: з лісами, визолоченими й пофарбованими у всі кольори жовтизни та багрецю. Всі художники й поети американського континенту малюють та описують осінь. Це стало чимось на зразок національної пошесті, і так само, як кожен український літератор має висловити свою думку щодо солов'їного співу десь на Володимирській гірці чи у карпатських пущах, так і кожен, хто мешкає в Америці, повинен хоч і кілька слів сказати про американську осінь і, коли ви читаєте вірші деяких канадських поетів, то можна

подумати, що осінь триває у цій країні бодай місяців десять, так само, як деякі канадці розповідали мені про Україну, де літають зграями солов'ї, розтриваючи повітря розбійницьким свистом, а під вишнями ходять люди, що вміють робити дуже багато речей корисних і цікавих, але перш за все — саджати вишневі дерева та писати пісні про них. Так вони і казали мені «вишнева Україна» — «черрі Юкрейн». Не знаю, хто їх переконав у тому, що найвищим досягненням нашої національної культури був гопак під вишнями, але, говорячи з канадцами про українську культуру, дуже багато разів доводиться починати із самісінького початку, — де знаходиться Україна, скільки там живе людей і чим ці люди знамениті. Мені показували на канадських телестудіях дивовижні фільми про Канаду, і я думав про те, як добре було б, аби київська, скажімо, студія обмінялася з торонтською бодай освітніми для початку програмами.

Ми говоримо про дружбу між людьми та країнами і дуже багато чого робимо у цілیم світі, щоб ця дружба була таки міцною та справжньою. Щодо мене особисто — я не вмію дружити з людиною, незнайомою мені. Тільки через взаємне пізнання — до дружби. Від симпатії між «вишневою Україною» та «гокейською Канадою» — до дружби між двома великими й працьовитими народами. Справжньої дружби.

З українських фільмів у Канаді бачили останнім часом «Олексу Довбуша», «Дорогою ціною», документальну стрічку «Пісні України» — про художню самодіяльність. Раніше бували ще деякі фільми. Не дуже багато. І от на цьому тлі десь із рік тому раптом з'явився американський «Тарас Балба» (?) — «Taras Bulba». Якраз у Монреалі, в одному з невеличких кінотеатрів я мав можливість зустріти це, м'яко кажучи, неглибоке творіння американського комерційного генію. Так, саме комерційного. Бо лише спекуляція на популярності фільмів з української тематики і бажання заробити на цьому могло вивергнути отого «Балбу».

Фільм кольоровий. Яскравий. Добре знятий. Певно, такий самий фільм про українців могли б зняти десь на Марсі. Власне — це було очевидно — стимулів для випуску «Балби» трапилось кілька. По-перше, у фільмі багато стріляють, по-друге, їздять на конях, по-третє — б'ються навкулачки, по-четверте — єсть любов та ще й яка! Одне слово, усі компоненти ковбойського фільму. Бульбу грає Юл Бріннер. Власне, ті з вас, хто бачив його у «Чудовій семірці», може на «Тараса Балбу» не йти. Той таки самісінький ковбой, що злегка тягне ноги і може вбити суперника кулаком, з пістоля, списом чи шаблею. Є в нього двоє синів, що мають батькові здібності, але ще не розвинені належним чином. Одного звуть «містер Остап Балба», другого, трохи вродливішого — «містер Андрій Балба». Спочатку вони б'ються з батьком, який кидає їх у криницю, потім — б'ються з польськими студентами, кількох з них вбивають, а потім

починають битися між собою. Часом хлопці п'ють горілку та співають українську народну пісню «Калінка-малінка моя», а приспів у той пісні звучить як: «Вісім девок, один я!» і його підхоплюють усі. Одне слово, заплутавшись у карколомних своїх пригодах, сини хороброго Балби тікають додому. Андрій закохався в полячку, хоча українцям любитися з полячками суворо заборонено, так само, як і полякам з українками. Щоб заплутати ситуацію остаточно, Андрій на прощання вбиває на дуелі брата своєї коханої. Допомагає йому Остап. Андрій після повернення до козацького табору свариться з дуже товстим козаком, який може підняти коня на спині, і перемагає велетня на «типово козацькій дуелі», — обидва стрибають через прірву, але велетень падає туди — надто він важкий. Фільм знімався у Аргентині і грають запорожців аргентинські гаучо, які хвацько гарцюють на неосідланих конях — вирушають у похід. Одягають вони на себе такий собі дуже національний одяг — косоворотки і кожухи вовною назовні. Обкладено Дубно. У Дубно — кохана містера Андрія Балби, і він пролазить до фортеці, переодягнений поляком. Андрієву кохану хочуть спалити за зв'язки з ворогом, і Андрій вступає до польської армії. Військо розбивають. Тарас вбиває Андрія, сказавши йому: «Я дав тобі життя, а тепер забіраю його назад». Козаки займають Дубно. Оце і все. Тарас Балба залишився жити. Певно, його заб'ють в якомусь іншому фільмі. У вільний час козаки п'ють горілку великими кухлями, цілують циганок, а як впиваються, то ходять по вузькій дощці через глибоку яму, де сидить дуже голодний та сердитий чорний американський ведмідь — грізлі, що харчується козаками-алкоголіками. Антіресні люди, ці запорожці!

Проте жарти-жартами, тим часом фільм «Тарас Балба» та ковбойські фільми, на взірць яких зроблено «Тараса», випускаються у величезних кількостях і, я гадаю, не лише з міркувань суто комерційних. Я розумів це, коли проходив вулицями і бачив, як хлопці ходять у ковбойському одязі, а ті, що менші, грають у ковбоїв — отих чесних, безкомпромісних вершників, що воювали з ворогами, завжди перемагаючи у тих війнах, вміли добре стріляти, але шанували жінок та захищали слабших. Звичайно ж, вершин світової культури ковбоїв сягали рідко. Але виклад американської історії в такий спосіб виявився найдоцільнішим, якщо казати про такий виклад для аудиторії з дітей та підлітків. Одна справа — робити високонауковий фільм, де генерали та президенти цитуватимуть аутентичні промови своїх прототипів, а майже справжні армії стрілятимуть одна в одну з майже справжніх гармат. Це чудово. Але, побачивши вперше фільм про Богдана Хмельницького, мій син з усіх героїв обрав собі за взірць для наслідування саме хороброго козака Довбню.

Є чимало шляхів для виховання патріотизму в підлітків, виховання у них гордості за землю

свою і свій народ. Але, можливо, не слід вже від народження викладати їм науково історію рідного краю. Річ у тому, що діти вчать любові до природи з казок, а не з бюлетенів товариства охорони тваринного світу, і музику вони вперше пізнають не з відвідин філармонії, а з матеріної колійскової. І треба вміти опановувати дитячі душі, висівати на них перші зернини майбутніх чеснот. Я не хочу сказати, що американські ковбойські фільми повинні бути для нас взірцем у цьому відношенні. Але, коли мій син приходив з «Чудової семірки» та починає грати у дворі в ковбоїв, я б волів, щоб він прийшов з кінотеатру, де показують фільм про Запорожжя і почів грати у Богуна чи розпитувати мене про хмельниччину. Мало який народ має в своїй біографії таку романтичну сторінку, як наша козацька доба, і дуже зле, що, маючи такий прекрасний матеріал, такий високий приклад боротьби проти гноблення, безкомпромісної боротьби за справедливість, ми не вмємо скористатися з нього. І вже зовсім соромно, що фільм про Тараса Бульбу — правда, поганючий — першими знімають американці. А ще ж Довженко розробив постановочні плани такого фільму, який мала б робити київська студія.

Мені розповідали про перший фільм із запорозької серії, що знімається нині в Києві. Що ж — побачимо. Єдине, що хочеться підкреслити й тут — коли ми скаржимося на брак фільмів, то стаємо часом подібними на людину, яка нарікає на відсутність цвяхів, вмостившись на покладах залізної руди. (*«Ранок», ч. 9, 1965. Київ.*)

Увага! ТОРОНТО ТА ОКОЛИЦІ Увага!
Ще один осяг української спільноти в Торонті
ЦЕ ПЕРШЕ УКРАЇНСЬКЕ БЮРО ПОДОРОЖІ

Bloor Travel Agency

1190 Bloor St. W., Toronto, Ont.

Tel.: 535-2135 & 535-2136

У цьому бюро будуть якнайкраще поладжені всі Ваші проблеми пов'язані з індивідуальними, груповими, відпочинковими та іншими подорожами.

УСЕ ЦЕ РІДНОЮ МОВОЮ

Чи їдете Ви літаком, пароплавом, поїздом, чи автобусом, як у Канаді, так і в кожному іншому країні світу, усе це поладодять на місці досвідчені

власники

ПЕРШОГО УКРАЇНСЬКОГО БЮРА ПОДОРОЖІ
В ТОРОНТІ

МАРКІЯН КОГУТ і ДАРІЯ ЗАЛОЗЕЦЬКА

Замовлення готелів, спровадження свояків, вироблення віз і паспортів, безкоштовні інформації та поради у справі еміграції та багато інших справ — усе це легко поладодите в нашому бюро.

ВІДВІДАЙТЕ НАШЕ БЮРО!

ЧОРТОВЕ ОЗЕРО

Тільки для рибалок.

АВТОР

На карті воно виглядає, як макове зерно. У природі — окутане лісом й оздоблене струнким очеретом. Тільки з півдня, наче для вентиляції, тягнеться вузький зелений рукав, поцяцькований водяними лілеями. Рукав цей ніби штучно пришитий до лугу «руського кооператива» «Єдіная неделімаая».

Доступити до озера можна тільки вузькою стежкою крізь лісові хащі. Але ліс дбайливо огороджено колючим дротом. На високій брамі висить старомодний замок, а поруч об'ява: «Через загороджу не перелазити, по лісі не блукати, до озера не підходити. Власник».

Прочитавши цю невеселу прозу, Євген резюмує:

— Риба тут мусить бути. Я певний, що це чортяче озеро ще не знало вудки.

— Хоч-не-хоч, — кажу, — а порушити волю власника ми примушені. Давай перелазити! — Перелізли ми щасливо. Правда, після невдалого «цибу», мої штани перетворилися на бальну спідницю з двома розрізами. У такій «спідниці» пробиратись через непроходимі хащі та розсадники будяків не зручно, але для комарів шматок голого тіла, як для рибалки яма з бесами.

«Чортозе озеро», як ми його назвали, за виміром власного ока займає щонайменше 50 акрів площі. Яку площу займає болотистий пояс, що охороняє водоймище від привабливого ока рибалок, — нас не цікавило. Але яку глибину болото має, Євген зразу ж перевіряв:

— Глибина вісім фітів.

— Для мого росту, — кажу, — не підходить. Скерувуймо оглоблі назад, бо...

— Що?! Та цьому озеру ціни не скласти. Клянусь, що тут бесів більше, ніж у хащаках комарів. Дурних 8 фітів болота, а ти вже спасував.

Євген зміряв очима навкілля і, як колишній землевпорядник, авторитетно заявив:

— Болото густо покрите водяними рослинами, що творить на поверхні трясовинну ряднину. Коли на цю ряднину покласти імпровізований понтонний поміст, можна сміливо зробити переправу у відкриті озеро.

Виявилось, що найвигідніше переправу робити від берега «Єдіної неделімої». Перелазимо через колючі дроти на землю «Єдіної неделімої». Високі будяки, осет і якісь болотяні рослини ускладнюють нашу розвідку. Але коли ми в цих заростях натрапили на рештки саморобного човна, наше бажання промостити шлях до озера подвоїлось.

Тягаємо з лісу недогнилі колоди та вкладаємо їх на сплетнях густого очерету. Якщо на ці колоди

накласти поміст з дощок — «понтонний міст» буде довготривалим. Але де взяти дощок?

Неподалеку у високій траві чорніли частоколи. Євген аж руки потер:

— Тепер озеро в наших руках!

— Чи зручно? Це ж власність «Єдіної неделімої»...

— А їм, — відповідає Євген, — зручно вивозити з України в Росію все, що під руки попаде?

— Маєш рацію. Хай це буде символічним відшкодуванням. Зрештою, ці ж хащі лишено на втіху дичини.

Частоколи, пересновані в трьох місцях дротом, — своєрідна мата. Розстеляємо плетиво з частоколів і міст готовий. Єдиним недоліком нашого «понтонного мосту» є те, що коли йдеш по ньому, на сто фітів у квадраті гойдається болото, що може лякати порядну рибу.

Доступ до озера відкрито. Лишилось розв'язати малу проблему: як до нього добратися? Єдиний вихід — через ферму «Єдіної неделімої» До найближчої дороги щонайменше три чверти милі буйвих бур'янів. Робимо позначки, щоб не блудити на світанку наступного дня.

Світанок чудовий, теплий. Туман накрив своїм кудлатим рядном усе, що могли бачити наші очі. Вивантажуємо з авта рибальську снасть: наплечники з гумовими човнами, весла, вудки, відра з живцями та котви. Усе це приладдя вміщуємо на своїх плечах і вирушаємо. Трава висока, роса холодна. Бредемо зеленим морем навпомацки в напрямку озера, прорізаючи густоту туману. Точнісінько так, як на передовій фронті: мокрі, обквітані реп'яхами, втомлені. До того ж раз-у-раз натрапляємо на колючий дріт, що краде в нас дорогі хвилини рибальської пори.

Коли на сході зажеврило і туман трохи розсіявся, ми зрозуміли, що йдемо в протилежний бік. До озера ми дібрались разом з сонцем. Поки надудили човни, підготували вудки та зробили висадку на глибинні води, сонце вже дошкульно відчувалось на моїй лисині. Словом, золота година риболовлі вислизнула з-під самого носа.

Розпочинаємо дослідження озера. Аж тепер ми виявили непоправну втрату: усі наші живці позди-хали.

— Якщо тут риба є, — тішить себе Євген, — ухопить і дохлятину.

Я мовчу й пильно стежу за поплавком, що стоїть на воді наче намальований на папері. А на озері — тиха благодать. А на душі — невимовний смуток: не клює...

— Як там у твоїй затоці? — гукаю до Євгена.

— Не моргас, — відгукується.

Я в думках роблю висновки: два дні пекельної роботи і такі трагічні наслідки. Але чарівний вид навколо озера утамовує жаль. Якби покійний Довженко уздрів таке озеро, на екрані появилися б з

лього десятки неперевершених кадрів. А як тішився б цим видом, другий покійний, Анатоль Петрицький. Які чудові яскраві полотна появилися б на світ!

Усе ж таки переконання, що тут є риба, нас не лишає. Вирішили продрайвувати глибину. Знімаємось з котвів, спускаємо вудки на дно й повільно краємо перші борозни уздовж озера.

— Щось є, — радісно вигукнув Євген.

Та це «є» було передчасним. Замість риби Євген витягнув великого гумового черевика. Це була ознака, що тут якийсь рибалка мав неабияку пригоду. Усе ж таки черевик приніс велику радість, бо в ньому знайшли свій притулок з пів дюжени рачень. А де раки, там і риба.

Вирішуємо: роздобути нових живців та зарозом задовольнити порожні шлунки.

Живі живці — живе діло. Чи клює, чи ні — прудкий живець ворухить поплавком і викликає падю: «Ану фратом клюне». І в Євгена клюнуло. Та так сильно, що аж човен заворушився. Велика риба тягає човна з рибалкою то вправо, то вліво. Євген розгубився і просить допомоги.

Поки я витяг котву, Євгенові небезпека минула. Риба затигла човна в латаття і сама в ньому заплуталась, наче муха в павутинні. Виявилось, що це не бес, не щука, а не баченої величини догфіш. Вона сердито ремигала своєю пащею, і наче веслом, на всі боки молотила хвостом латаття. Євген підкрадається, наче кіт, і з усього розмаху запускає кінець рибальського ножа в потвору. Саме в цю секунду трапилось не придбачливе: догфіш відчула смертельну небезпеку і з усієї сили мотнула човном, і його ніж загруз у борті власного човна. Повітря засичало, наче недобита змія. Човен худіє, морщиться й повільно іде на дно.

Тут уже нема коли чухати потилицю. Натискаю на весла й гукаю:

— Накрий діру капелюхом!..

За хвилину я вже тягнув вибутого з ладу човна до причалу.

— Такої потвори і на малюнку не бачив. Фітів десять. Голова, як у коня, хвіст — наче у літаку...

— Може то водяний кінь?

— Кінь чи кобила, аби діло зробила. Доведено, що риба тут є, — відрубав Євген.

Поки ми вовтузились над «капітальним ремонтом» човна та знову вийшли у відкриті води, надійшла підвечірня пора — друга фаза кльову. На цей раз ми з'єднали човни і закотвились біля похилих очеретів. І не помилилися. За якої півгодини ми мали сім порядних бесів та три щуки.

Хоч успіхи наші були вже не такі й великі, але ми були задоволені з того, що перші проклали шлях до невідомого озера.

— Тепер, — наче розв'язуючи якусь складну проблему, каже Євген, — розшукую адресу власника і купую ці дикі хащі. Це ж, голубе, нова планета на нашій грішній землі. Тут у поета чи композитора може зродитись таке надхнення, що

породить шедевр. Шкода, що я не романтик...

«Чортове озеро» куплено...

Тут я вжив невдале слово. Озеро ніхто не купив, бо воно не продажне, але куплено три акри хащів — єдиний клапот твердого ґрунту, про якуму можна добратися до озера.

Як довго йшли розшуки за власником хащів, скільки тяглися торги, на якій ціні зійшлися — це буде висвітлено в спеціальному альманасі, бо серед тієї зливи альманахів, що появилися на світ, бракує ще альманаха про рибальські будні.

Отож на високих залізних воротах появилась нова вівіска: «Чортове озеро. Вступ для рибалок вільний. Власники: Є. Цюра, П. Китастий, А. Бірко».

Зараз, як кажуть поети, золота осінь: очерет шепоче тужливу пісню, бур'яни пожовкли, мертве листя вкриває прозорі води, між яким безпечно проводять своє дозвілля пірнати.

Чудово на озері осіннього ранку — тихо, тихо... А коли човном розрізаєш густі тумани, то так і хочеться заспівати «Туман хвилями лягає». Але шкода турбувати сіреньких качечок та довгодзьобу чаплю, що нерухомо стоїть на одній нозі у похилій осоці. Я, чомусь, згадав Йогансена і продеклямував:

Стоїть у озері підтикана і боса.

Степ сповила велика борода,

Веде вівси й попасає проса

У край землі, де голуба вода.

Власники майбутньої оселі оголосили «війну» хащам: триакрова площа набула вигляду модернізованого гаю; народився причал для човнів, і американськими темпами йде підготовка до відкриття рибальської оселі.

На перекір українській традиції оселю буде відкрито взимку, коли води озера скує кришталевий лід. Ця подія закарбується добірною програмою: ловля риби, смаження риби та варення рибальської юшки. У мистецькій частині (крім розповідей хто, де й коли зловив рідкісної велечини рибу), Петро Китастий виконає в супроводі бандури «Думу про трьох рибалок», яка починається словами:

А в неділю рано-пораненьку,

Коли на Чортовім озері тумани грали,

Три рибалки свої вудки закидали.

І молились і благали, гей-гей!..

Пошли нам, Боже, по три беси й щуки

Та звільни нас від терпіння-мук!

Гей-гей!..

За нашими традиціями усякі урочистості закінчуються танцями. З огляду на те, що лід не заіншуровано, — танці переносяться на літній час. Але корчма буде в гущі очерету. За запорозьким звичаєм: питимуть не чарками, а коряками, і закусуватимуть понюхом риб'ячого хвоста...

Є всі підстави сподіватися, що всі рибалки приймуть масову участь у відкритті першої рибальської оселі, що відбудеться в першу суботу льодової пори.

Їхати до оселі по 93-ій дорозі від Детройту на північ. На 50-ій милі тричі повернути ліворуч, і чотири рази переїхати ту ж саму залізницю, і ви опинетесь біля воріт оселі. Від воріт вузька лісова дорога доведе вас до озера.

Ага! На воротах, як звичайно, буде висіти замок, бо ключ від нього попередній господар загубив десять років тому. Отож ворота треба зняти із завісів і спокійно їхати далі. Дорога кінчається біля очерету.

Коли їхатимете, не забудьте захопити: баняка на юшку, сковороду, пляшку олії, торбину соли, і обов'язково для юшки: перцю, моркви, картоплі (сирої) та вінок цибулі. Поради, як варити юшку, даватиме найдосвідченіший рибалка — Євген Цюра.

Людмила ІВЧЕНКО

Про з'їзд журналістів

Цей, досить запізнений з'їзд журналістів США й Канади відбувся 30-31 жовтня 1965 р. на "Союзівці", цьому півофіційному місці з'їздів і конвенцій. З яких 90 присутніх, 20 приїхало з Канади, при чому основна частина їх — з Торонта, а з цієї частини більшість — з "Гомону України". З "Вільного Слова" був С. Росоха, а від "Нового Шляху" — В. Софронів-Левницький, який зачитав добре скомпоновану доповідь про українську пресу на еміграції. Другу доповідь прочитав М. Дольницький з "Америки" про англомовну пресу, у якій він підкреслив дві проблеми: дозвіл англомовній пресі передруковувати новини з інших газет, не посилаючись на джерело, і потребу створити один центральний англомовний орган. А. Драган із "Свободи" розповів про комплекси етики, вироблені американською пресою для журналістів, а також назвав випадки, у яких американський і канадський закони дають право громадянам і організаціям подавати позов за наклеп проти якоїсь газети, що, на їх думку, очорнила їх характер чи діяльність у своїх публікаціях. Четвертий доповідач, Б. Кравців, який мав дати доповідь про українську підрадянську пресу, захворів і на з'їзді не був.

Це, так би мовити, зовнішні факти в цього з'їзду.

Щодо інших, то над з'їздом панувало почуття певного напруження, ніби всі відчували, що треба рухатись обережно, бо інакше все може завалитись. Таке саме відчуття було колись давно, у часі наших таборових з'їздів, як, наприклад, на з'їзді в Діллінгені, коли було наперед вирішено, що треба довести до замирення між бандерівцями й мельниківцями. Ті, хто був на тому з'їзді, мусять пам'ятати напруженість і обережність напочатку. Коли нарешті було ніби знайдено лінію для замирення, у багатьох присутніх були слези на очах, мабуть, і від радості, що неможливе сталося, і від реакції на довге напружене чекання.

Маю враження, що з'їзд журналістів також було скликано з метою довести його до мирного і успішного кінця. Це одразу визначило, як його сильні сторони, так і його слабкість. Бо більш безвідповідальна сторона завжди може шантажувати відповідальну, домагаючись від неї поступок загрозами зірвати з'їзд.

По якій лінії йшли розходження, які треба було примирити? З одного боку це було все те саме змагання

між тим, що ми тепер називаємо "бандерівці" і так зв. "двійкарями", що відійшли від них. Як то завжди буває між людьми, що працювали разом, нехтять, а може й ненависть, скеровані проти колишніх своїх, значно сильніші, ніж нехтять, скерована проти відомих і визнаних уже політичних противників. У нас, з нашою рабською психологією (Сподіваюсь, що це не скероване до редактора й читачів "Н. Днів", бо зітремо Вас, Людмילו Миколаївно, на порох. РЕД.), яка примушує нас схилитись перед усім, що не наше, такі почуття можуть іще й поглиблюватись. Хоч питання контактів не згадувалось на з'їзді, але воно, мабуть, мало виникнути в дискусії над доповіддю Б. Кравцева, бо кілька промовців висловлювали жаль, що цієї доповіді нема. І то промовців саме з групи бандерівців, які наряд так уже палко хотіли б тепер слухати Б. Кравцева.

Другою підводною течією, що грозила зруйнувати з'їзд, було питання патріархату. Здається, тут підхід до справи залежав не стільки від поглядів чи приналежності то тієї чи іншої церкви — канадської чи американської, — як від партійної приналежності: бандерівці всі голосували проти того, щоб питання про підтримку католицького патріархату включати в декларацію з'їзду. Щодо назви самого патріархату, то тут також були розбіжності: одні називали його "київсько-галицький", інші — просто український, а редактор "Нашої Метри" з Канади о. П. Хомин навіть точний вислів кардинала Сліпого, який на Ватиканському Соборі виступив з пропозицією "піднести гідність КИЇВСЬКОЇ митрополії до стану патріархату" (це приблизний переклад, бо кардинал Й. Сліпий говорив по-латині). Як завжди після численних пояснень, публіка перестала взагалі щось розуміти, і тоді я виступила з пропозицією називати його "Український Католицький Патріархат", і тим надаючи ясності цій справі з одного боку, а з другого — припинити обурення православних, яке вже помічається і яке відбилось у кількох статтях у "Православному Слові" ("Схаменіться" і "Паки і паки..."), та в статтях в "Українському Голосі". І хоч голова з'їзду І. Кедрин-Рудницький, у своїм прагненні не допустити ні до яких дражливих питань, не дав мені майже говорити, але ідея, як видно, знайшла собі відгук. На засіданні я не ділю, коли пленум мав вирішити цю частину декларації (комісія не вирішила, бо голоси поділились нарівно), той же Кедрин-Рудницький заявив, що до нього підходило кілька православних колеґ і домагались, щоб слово "Київський" було усунуто з назви патріархату, коли про нього говоритиметься в декларації з'їзду журналістів. Голосування показало, що за включення тези про патріархат у декларацію було всього 9 осіб, отже, більшість присутніх католиків була проти неї, що було дивно, бо на словах усі вони висловлювались за велику вагу створення патріархату.

З'їзд розглядав також можливість створення спільної організації журналістів США й Канади, але вирішено відкласти цю справу до наступного з'їзду, який мав би відбутись через рік у Канаді (в Торонті)

Взагалі торонтонська група була найрухливішою, а з Вінніпегу слово для привіту і в дискусії брала тільки редакторка "Жін. Свту" пані С. Бубніюк, хоч з Вінніпегу були присутні також ред. "Промея" Н. Когусяка і ред. "Канадійського Фермера" п. Пігічин.

Важливою справою було ще вироблення кодексу журналістичної етики, яке передано комісіям через СУЖ Америки й Канади.

Цікавим виступом була пропозиція молодих журналістів, Р. Хом'яка та його колеги, щоб журналісти не входили до виконавчих органів центральних установ, бо це, мовляв, перешкоджає їм об'єктивно висвітлювати діяльність цих установ. Можливо, якась доля правди в ньому є, бо, наприклад, у своєму привіті від УКК ред. Матвій Стахів з "Народної Волі" заявив, що там діють так звані трійки, при чому в ексекютивній трійці є два журналісти, а в секретарській — усі три, у тому числі і він сам.

Взагалі М. Стахів почував себе в своїй новій позиції радикального клерикала (чи клерикального радикала?) дуже певно і його найбільше було чути й видно на з'їзді, аж до вигуків з місця включно. Він же говорив і на нараді "діючих редакторів", але ця нарада перетворилась у словесний дуель між ним і А. Драганом, при чому непосвяченим важко було зрозуміти, у чому суть цього дуелю, що за ним криється.

Які ж висновки?

Висновки ті, що не зважаючи на сильні підводні впливи партійної боротьби (бо не можна ж це називати політикою!), з'їзд був усе таки діловий, пройшов у певних коректних рямцях і дав солідні підстави для того, щоб справді можна було розбудувати тверді межі для журналістичної поведінки та етики, для встановлення вищого рівня дискусії, уникаючи лайок і обвинувачень кожного інакомислячого у "зраді", словом, з'їзд сприяв піднесенню рівня нашої преси.

Хоч часом виникали в пам'яті спогади про Ділінгенські сльози з приводу "замирення", але вже те, що на цьому з'їзді не було ні сліз, ні патетички, ні пишної деклямації всім відомих істин, показує, що люди підросли не тільки у віці, але й у цивілізації, трохи почали соромитись вигуків, команд і обвинувачень, а почали думати по лінії "рівних, але різних", яку колись встановили письменники ще в МУРІ.

А втім, мабуть, і вік багато заважив на цьому: вже не було тих молодих і завзятих, кожен уже полисів і посивів, а ті, що зберегли свої кучері (або бодай залишки їх) виглядають, як срібнокудрі, рожевощокі керувими з якоїсь картини Ватто. А молодь, вихована в американській системі преси, вже замолоду вміє триматись спокійно і стримано, хоч дехто не надто тактовно кидав репліки в бік "бородастих бітників".

Бороди ще не роблять бітників; для повноти картини треба ще й неохайної одежі, неохайної поведінки і байдужості до всього оточення, чого у наших молодих бородачів ми, на щастя, не помічаємо. А крім того, це ж вони і є нашою зміною, отією молодією журналістичною силою, над відсутністю якої всі на з'їзді так уболівали. З бородами чи без них, але треба, щоб ця молодь входила в коло проблем української журналістики, як висунутих на з'їзді в Союзівці, так і таких, яких цей з'їзд ще не наважився зачепити.

JOSEPH J. RAJCA FURS

921 College St. — Tel.: LE 4-5545
(at Dovercourt)

КУШНІРСЬКА РОБІТНЯ

Хутра на замовлення з різного роду шкірок

△ ПЕРЕРІБКИ.

△ НАПРАВИ.

△ ПОВНА ГАРАНТІЯ.

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

для всіх клас українських шкіл на еміграції:

1. Л. Деполович

БУКВАР

Дев'яте видання

Ціна: у Канаді і США — 1.50.,
в Англії — 10 шіл., Австралії — 11 шіл.

2. Петро Волиняк

БАРВІНОК

Читанка для 2-ої класи

П'яте видання

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 11 шіл.

3. Петро Волиняк

КИЇВ

Третє видання

Читанка для 3-ої класи

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 11 шіл.

4. Петро Волиняк

Л А Н И

Читанка для четвертої класи

Третє видання

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 11 шіл.

5. Петро Волиняк

ДНІПРО

Видання друге

Підручник з історії української літератури
і хрестоматія.

Єдиний на еміграції підручник такого титлу.
Книжка ілюстрована.

Ціна: у Канаді і США — 2.00 дол.,
в Англії — 15 шіл., в Австралії — 15 шіл.

6. Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (Фонетика й морфологія).

Видання третє.

Підручник пристосований до українських
еміграційних шкіл (багато прикладів і завдань).

Сьогодні — це єдиний підручник
з української мови на еміграції.

Ціна: у Канаді і США — 1.70 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

7. Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (синтакс)

Ціна: у Канаді і США — 1.60 дол. В Англії — 10
шілінг., в Австралії — 12 шілінг.

8. Петро Волиняк

ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

Підручник багато ілюстрований, фотами, картами,
та схемами, стисло написаний, має багато
вправ і завдань для самостійної праці учнів, гарно
видрукуваний на добром папері.

Ціна: у Канаді і США — 1.60 дол.,
в Англії та Австралії — 12 шіл.

Замовляти в "Нових Днях". Школам і книгарням
та церковним громадам — знижка.

У ПОШУКАХ СКАРБІВ

(Продовження)

Дехто із старих ченців монастиря розповідав дослідникові, що цариця Катерина поставила перед Калнишевським умову: «Одержуй волю і маєток, тільки зречися козаччини». Калнишевський буцімто відповів: «Ні, або воля козацька, або тюрма».

Закінчивши справи, що були зв'язані з розшуками слідів кошового стамана П. І. Калнишевського, історик почав розглядати визначні місця монастиря і його околиць. Він побував у музеї, у старовинних церквах, нічого не пройшло мимо його допитливого ока.

Після триденного перебування на Соловках Дмитро Іванович пароплавом повернувся до Архангельська, а звідти — на Україну, до любого Дніпра.

По дорозі в Катеринослав Дмитро Іванович заїхав у Качанівку на Чернігівщині. Там він оглянув багатющу колекцію запорізької старовини, що зберігалась у власному музеї колекціонера Тарновського.

У будинкові Тарновського зберігався альбом, у якому в свій час зробили записи М. Гоголь, Т. Шевченко й інші видатні люди. Тарновський запропонував гостеві занести до альбома свою будь-яку думку. Дмитро Іванович на 12-й сторінці альбома зробив такий запис:

«1887 року, 14 червня, якраз в сто дванадцяті річницю скасування Запорізької Січі відвідав чаріуну Качанівку Дмитро Іванович Яворницький, коли повертався з Соловецького острова після розшуків там могили останнього кошового отамана Петра Івановича Калнишевського».

Як свідчать історичні джерела, кошовий отаман П. Калнишевський належав до заможної козацької старшинської верхівки. З ним у Січі правили найближчі його друзі — теж заможні старшини — військовий суддя Павло Головатий та військовий писар Іван Глоба. Усі вони після скасування Січі були заарештовані і зіслані.

Після арешту П. Калнишевського про нього багато говорили в народі і складали навіть пісні. В одній з пісень, записаних у Запоріжжі, були такі слова:

*Ой полети та полети, чорная галко,
Та на Дон рибу їсти,
Ой принеси та принеси, чорная галко,
От Калниша вісти.*

Та не знали люди про долю кошового отамана: не на Дону слід було його шукати, а в Соловках, де він доживав свого віку.

НА МОГИЛІ СІРКА

Давно збирався Дмитро Іванович поїхати в село Капулівку, Нікопольського району, щоб оглянути могилу, у якій спочиває прославлений і най-

видатніший з усіх кошових отаманів Іван Дмитрович Сірко. І ось його мрія збулась.

Тут, на Нікопольщині, чи не найбільше лишилося слідів від запорізького козацтва. На тому місці, де зараз Нікополь, стояла довгий час Микитинська Січ. В 1648 році тут було обрано Богдана Хмельницького гетьманом. З Микитинської Січі Богдан Хмельницький виступив у похід на польську шляхту.

Перед тим як піти в Капулівку, Яворницький пробрався на високий острів Чортотлицький і оглянув руїни колишньої Чортотлицької Січі, що прославилась великими історичними подіями.

Видатний військовий діяч Іван Сірко п'ятнадцять разів обирався кошовим отаманом на Чортотлицькій Січі, чого не удостоювався жоден кошовий в історії Запоріжжя. Він був організатором численних переможних походів запорізьких козаків проти турецько-татарських загарбників.

Сірко стояв за союз із Росією, був непримирним ворогом турецько-татарських людоловів, польської шляхти. У зв'язку з цим боровся проти тих українських гетьманів, які намагалися спілкуватися з турками, татарами чи польськими панами. Його ім'ям турки і татари лякали дітей. Це він протягом двадцяти років боровся проти татаро-турецької експансії, примушував своїх ворогів тремтіти за морем і за горами, а коли осмілювалися іти на Україну за ясіром, рубав на полі й на морі, проникав через Перекоп у Крим і робив там такий переполох, що грабіжники змушені були кидати награбоване і поспішати на захист своїх улусів.

Не раз ходив він і на турецькі заслони по берегах Чорного моря, зруйнував зокрема місто Очаків, а в 1675 р. очолював спільний похід українських козаків і російського війська проти кримських татар.

З усіх кошових, що були до і після нього, Сірко був найяскравішим виразником інтересів народних мас і тому користувався великою популярністю не тільки на Запоріжжі, а й серед широких кіл українського селянства.

Кожного разу, коли Дмитро Іванович бував на Чортотлицькій Січі, його охоплював сум. Він говорив: «Скільки тут діяло славних героїв, скільки тут зав'язувалось і розв'язувалось подій, скільки тут було життя, веселощів, музики і поезії. І тепер на місці всього цього стоїть сумний, покритий гірким полином, невеликий острів, що приховує під своїми руїнами мало не третину всієї історії Запоріжжя».

У Капулівці Дмитро Іванович кинувся шукати старих дідів. Перш за все він зустрівся з дідом Кіндратом Дивниченком, про якого говорили, що

він «балакучий» і «дуже кохається у древностях запорізьких».

Це був середній на зріст дідусь, весь білий, як молоко, з навислими над очима, мов стріха, сивими бровами, з маленькими, глибоко посадженими, але живими і повними вогню очима, з свіжим, майже юнацьким кольором обличчя. Симпатичний і приємний дідусь з першої зустрічі сподобався професорові і назавжди залишив у нього світлі спогади. Він ще раніше чув про історика Яворницького й охоче йому розповів декілька легенд про Івана Сірка і про Чортотмицьку Січ.

«Це було давно-давно, — говорив дід, — коли я був ще малим. Проїшло чимало років від того, як Сірко був, а слава його й досі не пропала: він був для врага страшний, а для православних милостивий. Оце ж я хочу розказати, як одного разу християн забрали у полон татари і як їх визволив Сірко. Один раз запорожці пішли кудись у похід, а татари вскочили у Січ та й ну хазяйнувати там. Як хотіли, так і хазяйнували: усіх православних християн забрали та й повели у полон. А вони, бідні, не хочуть іти, плачуть та ридують, а татари на плач не вдаряють та нагайками їх підганяють. Узнав про це Сірко, зібрав своїх козаків та й погнався за татарами в погоню, православних людей визволяти. Баче Сірко, що татар багато, а козаків мало, летить, як птиця, а сам хитриться. Стали козаки доганять татар, спинив тоді Сірко коня та й кричить на козаків: «А постійте, братця, підждіть, не шевеліться!» Устав з коня, віддав його якомусь козакові, а сам кувирдь! та й зробився хортом, — такий стаз красивий хорт! Нагнав татар, а татари побачили хорта, сподобався він їм і узяли його, нагодували і напоєли. От як привик до їх хорт і як стали вони десь відпочивать, то він їм таке зробив, що вони всі послули. Тоді Сірко вернувся до козаків, забрав їх з собою, приїхав з ними до татар та й вирубав їх усіх сонних, а християн понад 6000 забрав назад. Християни дуже раділи, що вернулись на свободу, подякували Сіркові і попливли Дніпром додому, а Сірко поїхав на Січ з своїми козаками».

Залишивши привітну хату дідуса Дивниченка, Дмитро Іванович попрямував до другої хати, де зустрів цілу групу дідів. Тут були Трохим Лисий, Федір Коваль, Микита Явтушенко, Іван Соломаха. У їх товаристві професор просидів далеко запівніч. Мова більш за все йшла про Сірка. Дід Микита Явтушенко мав добрий голос, співав старовинних пісень. Він виконав одну пісню про Сірка, яку зразу ж записав етнограф до своєї книжечки. Потім співав Дмитро Сукура.

ОПРАВЛЕНІ РІЧНИКИ ЖУРНАЛІВ "НОВІ ДНІ"

Кожен річник окремо, гарна полотняна оправка із золотим тисненням, разом 432 сторінки друку.
Ціна за річник 5.00

Та ой, як крикнув же та козак Сірко,
Та ой, на своїх же, гей, козаченьків:
«Та сідлайте ж ви коней, хлопці-молодці,
Та збирайтеся до хана в гості!»
Та туман поле покриває,
Гей, та Сірко з Січі та виїжджає.
Гей, та ми думали, та ми ж думали,
Що то орли та із Січі вилітали,
Аж то військо та славне запорізьке
Та на Кримський шлях з Січі виїжджало.
Та ми ж думали, ой, та ми ж думали,
Та що сизий орел по степу літає,
Аж то Сірко на конику виїжджає.
Гей, ми ж думали, ой, та ми ж думали,
Та що над степом та сонечко сяє, —
Аж то військо та славне запорізьке
Та на вороних конях у степу вигриває.
Та ми ж думали, ой, та ми ж думали,
Що то місяць в степу, ой, зіходжає,
Аж то козак Сірко, та козак же Сірко
На битому шляху та татар оступає.

Так ось де вони, сліди історії, в самому народі! Широ подякував Яворницький дідам за розповіді та за хороші пісні і запропонував організувати на могилі Сірка поминки. Діди охоче згодилися.

Другого дня вони добули в річці Чортотмицькій найкращої риби, зварили разом з Дмитром Івановичем добру юшку, добули оковитої та стали поминати славного і вічно пам'ятного кошового І. Д. Сірка. Наповнивши першу чарку горілкою, Яворницький вилив її на могилу Сірка, потім почастивав дідів.

На могилі Сірка, у садибі Є. Ю. Мазасвої, стояв пам'ятник. Дмитро Іванович прочитав на ньому такі слова: «Року Божого 1680, місяця августа 1-го дня, преставився раб Божий Іоан Сірко Дмитрович, отаман кошовий війська запорізького...»

Поки Дмитро Іванович записував ці слова до своєї книжечки, навколо могили зібрались люди. Один з дідів, на прізвище Іван Соломаха, порадив Яворницькому зайти до Грицька Безштанька, у нього, мовляв, є запорізькі речі.

Пішов. Тільки на вийшов на суміжну вулицю, біля воріт побачив дідуса, середнього зросту, сухорлявого, уже ослабленого прожитими роками.

— Чи не знаєте, діду, де тут живе Грицько Безштанько?

— Тут живе Грицько, та тільки не Безштанько, а Таран, на прозвище Слабий.

— Так це ви і єсть?

— Це я і є!

— За що ж вас прозвали Слабим?

— Мій дід боровсь із запорожцем та й якое п... в... «Е, який же ти, брате, слабий на вторах», — сказав йому запорожець. Отож з тих пір і прозвали його Слабим.

Сіли вони під навісом, і дідок довго розповідав Яворницькому про Січ, про Сірка, про войовничих та веселих запорізьких козаків.

В СТЕПУ ШИРОКОМУ

І я вирішив поповнити мій архівний матеріал матеріалом археологічним.

Із промови Д. Яворницького на ювілеї.

Поблизу однієї могили, яку розкопував Д. І. Яворницький, проїздив гурт чумаків. Ідуть вони, бачать, люди розкопують могилу, зупиняються. Від возів відділяються три чумаки і прямують до могили.

- Здрастуйте!
- Здрастуйте.
- Це ви копаєте?
- Копаємо. А ви їдете?
- А ми їдемо.
- Що ж ви везете?
- Веземо хуру. А ви що копаєте?
- Копаємо золото.

— Яке ж там у васпида золото, як викидаєте черепки та маслаки?

— Еге! Черепки та маслаки! Ти думаєш, звідкіля цей пан приїхав, що копає?

— А звідкіля?

— З Петербурга — он звідкіля! А хіба там дурні люди, що будуть їздити сюди копати черепки та маслаки? Не стало там своїх черепків та маслаків! Він оце копа та кладе собі в кишеню золото, а тобі покажеться черепок. Чув?

— Чув!

— Так отож і знай!

І чумаки мовчки спускаються з могили і йдуть прямо до палатки, де сидить Яворницький. Ось один з них простяг руку до дверей, щоб відкрити їх і розпитати, що цей пан хоче знайти в могилі. Але тут, як з-під землі, вискакує грізний сторож дід Грицько і кричить на чумака:

— Ти куди? Іч, який прийомний!

— А що там у тебе за птах у палатці сидить?

— Птах! Тут сам пан сидять, — бомагу пишуть! Геть звідціля!

І чумаки попрямували до своїх возів.

Був літній день. Сонце так пекло, що копачі познімали з себе сорочки і підставили спина під слабенький вітерець, щоб прохолодити тіло і зігнати рясний піт з обличчя. Копачі примітили, що до них шкутильгає по степу якийсь дід. Його, видно, зацікавило, що то люди роблять, і він, не довго думаючи, підходить до могили, збирається на високий боковий гребінь, дивиться вниз і кричить:

- Пани, здорові були!
- Здоров був, діду! Що доброго скажеш?
- Скажу вам, що не тут ви копаєте!
- А де ж би нам копати?
- Копать би вам у Нешкрєбівці!
- А що ж у тій Нешкрєбівці єсть?

— Що у тій Нешкрєбівці єсть? Там єсть могила і поверх тієї могили орел сіда, а всередині її дванадцять ставників стоїть, у тих ставниках два-

надцять свічок горить, а під ставниками дванадцять пістолів лежить, а під тими пістолями дванадцять бочок з золотом закопано. Так от де б вам копати!

— Чого ж ти, діду, сам не копаєш, як знаєш, що там дванадцять бочок з золотом заховано?

— Еге, мені очі повилазять, бо там таке заклятіє лежить, що хто викопав, то у того й очі повилазять на лоб.

— А як у нас повилазять?

— Вам нічого — ви пани!

Дружній вибух сміху був одвітом з боку копачів на такі слова діда. Цей гомеричний регіт весь час то в одному, то в другому місці проривався з великою силою. А дідок, винуватець сміху, давно вже пошкутильгав од могили в степ.

Жарти, дотепи, примовки, що їх охоче підтримував Дмитро Іванович, усе більше й більше поширюються серед людей, що копають могилу.

— Пане, що я вас хотів оце спитати, — звернувся до Яворницького рудий кремезний селянин.

— А що ти хотів мене спитати?

— Я хотів вас спитати, чи багато ви получаете жалування?

— Тисячу карбованців! — відповів Дмитро Іванович навпопад.

— Не маленьке й жалування! Чув, Грицьку? — каже другому селянинові.

— Чув!

— А який на вас чин?

— Археолог!

— Не маленький же й чин! Архангел! Чув, Грицьку?

— Чув!

— А як же ви копаєте — од царя?

— Од царя!

— Од самого царя?

— Од самого царя!

— Од правительства?

— Од правительства!

— Од самого правительства?

— Од самого правительства!

— Од самісінького?

— Од самісінького!

— Ото яке дурне правительство!

— Як так?

— А так: могили копати, так гроші в нього є, а ховрашків із нір виганяти, щоб врятувати наш хліб, так для цього нема, — невоспотребним ділом занімаються...

Розкопка могили продовжується далі. Ось випав один, другий дощик, і всі стали надіятись на добрий врожай. Але поля сусідних сіл дощ не захопив, там посуха погрожує неврожаєм.

— Чи добрим ми ділом занімаємось, що могили копаємо? Може, за те Бог і врожаю не дає, що ми викидаємо з могил християнські кістки так, що аж шумлять, — сказав найстаріший богобоязливий дідок.

— А чи ти знаєш, що ми копаємо? — втрутився в розмову Яворницький.

— А що?

— Скіфів.

— Що ж вона за скехва така?

— Та це така, що вона не вмивалась, Богу не молилась, церков не знала і без штанів ходила.

— Отака вона падлюка?

— Отака ж вона і є падлюка!

— Ну, так маслуй же їх лопатками, коли так!

Добрий настрої знову відновлюється, і робота продовжується.

Улітку 1883 року Дмитро Іванович їхав у село Славгород. Його візник на прізвище Чорний виявився людиною балакучою і багато чого розповів про звичай селян, про попів, про панів та їхні примхи.

— Ну, як ти такий знаючий чоловік, то, може, розповіси мені, чому у вас село зветься Гнидиним? — спитав Яворницький з прихованою посмішкою.

— Та вже, мабуть, од якогось запорожця Гниди пішло, од такого, що, мабуть, паршивий та миршавий був, на гниду схожий. Тепер тут живе пан, од того ж таки Гниди покоління; тільки він себе зве Гнедін, а народ все-таки по-старому велича — Гнида та й Гнида. Він за кріпосного права скільки перепоров своїх людей, щоб не сміли казати Гнида, а казали б Гнедін, так де там! Гнидою так і зоставсь! А ото як уже мужики вийшли на волю, так один гнидівський чоловік, такий, що чумакував у Крим по сіль, вернувшись додому з дороги, прийшов до пана та й каже: «Оце я, паночку, чумакував у Крим та бачив там по дорозі вашого родича». «Якого?» — питає пан. «Та пана Вошу. Побачив мене та й питає: «Ти звідкіля, чоловіче»? — «Із Гнидиног!» — «А, це звідтіля, де мій родич живе, пан Гнида? Ну, так скажи ж йому, що кланяється йому Воша...»

— І що ж тому чоловіку за таку річ од пана було?

— А що? Вигнав у потилицю од себе та й більш нічого!

Увечері, коли вже селяни повернулися з степу і пішли спати, Дмитро Іванович тихою ходою пройшовся по селу. Йому не спалось, кортіло зустрітись із старою людиною і поговорити з нею про старовину. Вдихаючи свіже повітря, змішане з пахощами польових квітів та свіжого сіна, вчений почув, як збоку, біля громадського амбара, заокотіла калатушка.

«Ага, — подумав Дмитро Іванович, — мабуть, якийсь тут дідок вартує. От і добре». Підійшов ближче. Познайомився. Це був дід Микола Рибалка. Коли дід Микола замітив, що перед ним сидить не гординя, а проста людина, сказав Яворницькому.

— Пане, що я вас хочу спитати.

— А що ти мене хочеш спитати?

— Хочу щось спитати, та не знаю, як воно покажеться вам.

— Питай, може, воно й добре покажеться!

— Ви, бува, не з тих, що могили копають?

— Ні, братику, не з тих! Хіба ти знаєш кого-небудь з них?

— Знати я нікого з них не знаю, а чути про них чув.

— А що ж ти про них чув?

— Та чув, що будто вони багато золота викопують з могил. От там, по той бік Дніпра, за Лоханським порогом, Бог насіяв багато могил. Так до тих могил, кажуть, виїхав із Петербурга якийсь то панок. Балакають, що він ще й молодий, а цікавий каторжний чоловік. Ну, так той панок поїхав до могил та й давай їх копати. І що б, ви думали, він там викопав?

— Не знаю, братику, що він міг викопати!

— Викопав сорок пудів золота! От що. Викопав, навалив на пару здоровених волів та й посував у губернію. Кожа на волах тріщить, а він суне золото у губернію. А з губернії прямо до царя повіз. Он воно що!.. І як ви думаєте, спитаю я вас, своєю ото він силою викопав те золото?

— Хто його знає? Думаю, що не своєю.

— І я так думаю, що не своєю. Потому, бачте, виймає із своєї кишені якусь то стрілочку¹⁴ та й дивиться на неї, а вона йому показує, де скарби, де що друге у могилі лежить. Вона так і тіпається у нього в руді. Він говоре: «Ось тут скарб!» А вона показує: «Ні, брешеш, тут скарб!»

— Ні, братику, я не з таких! Та невже ж така правда тому, що в тих могилах таке багатство закопано!

— Мабуть, що правда, коли у нас усі так кажуть. Як ото сорока сороці, ворона вороні, так оце і ми...

СЛІПИЙ БОЯН¹⁵

Одначе для повноти зображення історії запорізьких козаків мені й цього здавалося мало: я вирішив... зібрати етнографічний матеріал у вигляді народнього повір'я, історичних дум, пісень, приказок, поговорок.

Із виступу Д. Яворницького на ювілеї.

Хто хоче знати духове життя простих людей, хоче почути стародавні пісні, казки, перекази, прислів'я, тому слід звертатися до старих людей і, насамперед, до сліпців. Чому? Тому, що сліпець не бачить сонця, позбавлений єднання з оточенням і утворює в собі особливий світ.

Більшість сліпців, замість загубленого чуття зору, винагороджується сильним розвитком чуття слуху, пам'яті, музикальних здібностей і творчої уяви. Сліпець, особливо той, який вештається помж людьми, це багатющий скарб різноманітного духового матеріалу. Треба тільки зуміти до

нього підійти, а головне, треба з ним зжитися, треба викликати у нього до себе довір'я і прихильність. Для цього інколи доводиться позбавляти себе так званих культурних вигод життя, спати з ним в одній хаті, віддавати себе на з'їдання тих же паразитів, яким часто віддає себе сліпець, їсти з ним убогий харч, а інколи випити з ним смердючу горілку, від якої очі рогом лізуть з лоба і душа назовні проситься. За таких умов можна щонебудь виудити від сліпця і поділитися здобутими матеріалами з тими людьми, які цікавляться внутрішнім життям простолюдина, але самі не зможуть знайти до нього шляху, зблизитися з ним.

Із усіх сліпців, з якими довелося зустрічатися в своєму житті, більш за все запам'ятався мені сліпець Хома Васильович Провора, що жив у селі Богодарі, Олександрівського повіту на Катеринославщині. Йому тепер понад 55 років. Це людина вище середнього зросту, з лисою головою, що мала великий обсяг і оригінальну форму — таку, яку на Україні називають: голова, як коробка. Така голова вміщує в собі дуже багато мозку і, як це підказує особисте спостереження, відрізняється допитливим розумом. З природи він дуже чепурний, охайний, завжди бриє свої вуси й бороду, робить усе це сам, по пам'яті, навпомацки. Народився Хома Провора зрячим, але зробився сліпцем з не-

щастя, яке трапилося з ним на шостій неділі після народження. Це було так: його мати дуже натопила піч і положила малючка на черинь, де було насипано для просушки просо, а сама пішла з хати на панцину. Дитину залишила на догляд своєї маленької дочки, яка зразу ж після виходу з хати матері побігла до річки купатися. У цей час дитина проснулася від сильної жару, стала кричати і вимахувати руками, від чого гаряче просо понабивалося їй в рот, вуха і в очі. Коли мати прибігла з панцини, то вона змогла очистити дитині тільки рот і вуха, а з очима, не дивлячись на її старання, нічого не змогла зробити. Після цього випадку почали у дитини гноїтися очі, і гноїлися вони доти, доки зовсім не вигнили.

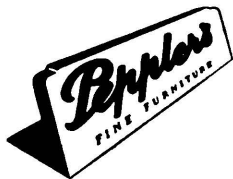
Ось така нещасна дитина стала навіки сліпцем, і, як сам він сказав: «Так добре й не роздивився ні батька, ні матері».

(Далі буде)

¹³ В цьому розділі використані матеріали Д. І. Яворницького, опубліковані ним у 1898 р. в книзі "По следам запорожцев".

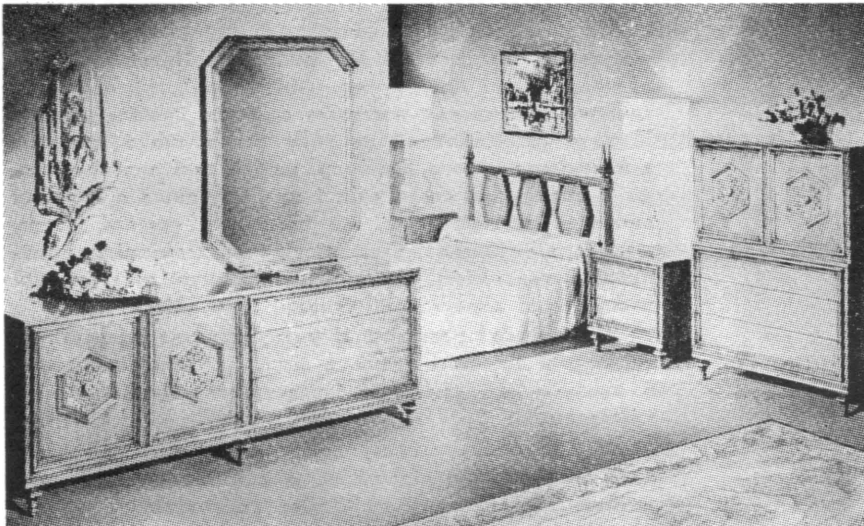
¹⁴) Компас.

¹⁵) Цей нарис друкувався у книжці "По следам запорожцев" під назвою "Сліпий боян Хома Провора".

901 «CASTILIAN» гарні черешневі меблі до спальні походять з часів романського періоду історії Іспанії. Вони удекоровані плоскорізьбою з карпатського в'яза. Можете купити їх комплектом або поштучно. Ви самі комбінуйте кількість речей, відповідно до розміру вашої кімнати.

Кожна річ викінчена ручно.

КРІМ ЦЬОГО:

умеблювання їдалень та сальонів,

телевізійні та радіоприймачі, гай-фай-стеріо, піяніна, акордеони, килими, хідники (доріжки), лампи, холодильні, електричні та газові печі, пилососи та інше.

КУПИВШИ В «АЛЬФІ», ВИ МАТИМЕТЕ ДОБРУ ЯКІСТЬ РЕЧЕЙ, НИЗЬКУ ЦІНУ, КУЛЬТУРНУ І ВВІЧЛИВУ ОБСЛУГУ Й ПЕВНІСТЬ, ЩО ЧАСТИНУ ВАШИХ ГРОШЕЙ ВЛАСНИКИ «АЛЬФІ» ПОВЕРНУТЬ НА РОЗБУДОВУ КУЛЬТУРНОГО Й ГРОМАДСЬКОГО ЖИТТЯ.

"ALPHA" FURNITURE CO. LTD.

735 Queen St. W., Toronto 3, Ontario.
Telephone: EM 3-9637

НЕВІДОМИЙ ВІРШ Є. ПЛУЖНИКА

В Україні точиться гостра боротьба проти обмозковлення. Її не завжди видно, але вона набирає масових форм. Стає всенародною. На цю тему ми колись напишемо статтю. Сьогодні ж даємо нашим читачам вірша пок. поета Є. Плужника, написаного ще в 1934 р. Цей вірш — реакція нашого народу на ліквідацію українських шкіл на Кубанщині, в ЦЧО, Надволжжі, в Сибіру та Далекому Сході.

Сьогодні цей вірш у тисячах рукописних списків ходить по Україні. Його анонімно розсилають поштою до всіх «імперскую власть имущих». Вірш навмисне написаний «на государственном языке».

*Двух московских обалдуев
Волновал язык хохлов.
Первый был нарком Валугев,
А второй — министр Бубнов.*

*Но еднает пару ету
Их преемственная прыть.
Лозунг: не было и нету,
И совсем не может быть...*

ПРИМІТКИ: 1. Не думайте, що Валугєва названо наркомом, а Бубнова міністром помилково — коректорської

ЛАЗЕР ВИГОТОВЛЯЄ КЛІШЕ

Англійський журнал «Нью сайєнтист» опублікував статтю, в якій розповідається про нові можливості лазера. Лазерний пучок світла, виявляється, можна використати не лише для свердління отворів, але й для травлення металів. Лазер, наприклад, успішно може виготовляти друкарські кліше. І для цього йому потрібно буде лише декілька секунд. Зараз для цього витрачається часу в сотні разів більше.

MODERN HEATING

ОПАЛЕННЯ:

Водяне — Парове — Помпи
Оіл Борнери та направи.

J. KIRICHENKO

945 DUNDAS ST. W. — TORONTO, ONT.
PHONE: EM 8-6602

СЛОВНИК

чужомовних слів

I частина — 3.00 дол.

Замовлення і гроші слати на адресу:

II частина — 3.00 дол.

Mr. A. Orel
363 Grove St.
Perth Amboy, N. J., USA.

помилки тут нема. 2. Бубнов А. — народний комісар освіти РРФСР (тоді всесоюзного наркомату освіти ще не було). 3. Обалдуй — очманілий телепень, бовдур, дурило, йолопище, беззь. "Преємственная прыть" — спадкове, що походить від батьків, завзяття, спритність.

ВЕЧІР "НОВИХ ДНІВ" У ГАМІЛЬТОНІ

Поперше, що таке Гамільтон. Це чимале промислове місто недалеко від Торонта (година їзди авто), у якому чимало українців, які є на доброму рахунку в управі міста і в громадян інших національностей.

Культурною ж активністю українці Гамільтону похвалитися не можуть. Яюсь так там уже було віддавна, що утримати українську книгарню було важко і лише тепер там існує книгарня "Дніпро". Життя там проходить у "своїх домівках". Число передплатників нашого журналу в Гамільтоні рідко коли перевищувало 10-12, лиш за останній рік воно потроїлось і має тенденцію зростати й далі. Інші часопити теж не мають чим у Гамільтоні похвалитися. Культурніші люди наші з Гамільтону часто їдуть до Торонта на різні концерти та вистави, відвідують також вечори "Козуба". Але таких людей не так і багато. Тому, коли мені група читачів запропонувала улаштувати вечір "Нових Днів" у Гамільтоні, я хоч і не смів відмовлятися, але прийняв цю пропозицію без великого захоплення. З приємністю визнаю свою помилку: вечір був, як для Гамільтона, дуже успішний — було понад 80 осіб, вечір відбувся за столами, розмови провадилися спокійно, ніякого напруження не було, мені здається, що ніхто з публіки й не стомився, а все це разом можна назвати приємним культурним вечором.

Відкрив вечір голова комітету С. Сорока згадкою про смерть бл. пам'яті С. Підгайного, вістка про смерть якого прийшла того дня до Гамільтону. Усі присутні вшанували його пам'ять вставанням і хвилиною мовчання. Далі голова сказав кілька слів про мету вечора і дав слово для доповіді М. Смирному. Провідна думка доповіді: "Нові Дні" — все нові й нові", себто журнал тримається сучасних життєвих проблем нашого народу. Журнал універсальний не лише тематично й жанрово, а й політично: його редактор, маючи свої власні погляди й смаки, дає слово всім і про все, лише в окремих випадках застерігається, що це думки якогось автора, а не його. Волиннякові властиві відвага, незмінність принципів і терпимість, що роблять журнал цікавим. Доповідь була коротка (25 хвилини), але змістовна.

По доповіді редактор журналу коротко схарактеризував свої засади і плани, а потім почалися запитання й дискусія, які теж були культурними, спокійними й змістовними.

Серед вечора жінки подали чай і перекуску, що дало змогу людям відпочити, щоб потім продовжувати розмови. Голова комітету С. Сорока повідомив, що комітет вирішив продовжувати свою культурну працю і стає ініціативною групою літературно-мистецького гуртка, який буде й далі влаштовувати літературні вечори. Це дуже добра думка і "Нові Дні" по зможі завжди будуть помагати гурткові культурних гамільтонців.

Вечір підготував комітет читачів "Нових Днів" у складі: о. прот. Василь Федак, Дарія Бродгід, Марія Ведмідь, Ольга Кульчицька, Варвара Погни, Галина Укра-

Інець, Леонід Кириченко, Володимир Колькін, Микола Смирнів, Степан Сорока (голова). У господарських справах помагали ще добродійка Криштанович, Ганна Росико, Галина Козак, Раїса Садова, Дуся Кириченко, Є. Смирнова та пані Огієнко.

Вечір трохи скорочено: у художній частині виступила лише Наталка Ванжура, яка продекламувала вірша М. Рильського "Мова". Сцену оформила пані Дарія Бродгид. До речі, все відбувалося в залі за столами, але сцена була відкрита і на задній стіні її було намальовано два слова: "Нові Дні", 1950—1965". З боків було розвішано журнали. Це виглядало скромно, але культурно і приємно.

Залю безкоштовно дала українська православна громада. Усі дружки (петючки, ювілейні стрічки тощо) виконала друкарня православного братства "Віра" також безкоштовно.

Комітетові і всім жінкам, управи громади і братству "Віра" ми найсердечніше спасибі! Особлива подяка всечеснішому отцеві протосерєєві Василю Федакові за його теплі й гарні слова в церкві, за участь з добродійкою у вечорі і за його участь у комітеті.

Комітет із добровільних датків на вечорі передав на розбудову "Нових Днів" 45,50 дол. Щире спасибі!

До речі, день був "важкий", бо тоді по обіді відбувався листопадовий концерт КУК і це зменшило число публіки, бо вечір "Нових Днів" почався о 6-ій годині 30 хвилини, себто майже зразу по концерті і це зменшило число його учасників, бо люди вже були стомлені.

Члени комітету вірять, що число передплатників "Нових Днів" у найближчий час буде подвоєно чи й потроєно. П. ВОЛ.

ВИБОРИ ДО КАНАДСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ

Вибори, що відбулись 8 листопада цього року, не принесли абсолютної більшості жодній партії в Канаді. Щоб мати більшість, треба мати 134 послы, бо Парлямент має 265 місць, а спікер (голова парламенту, який завжди є з урядової партії), голосувати не має права.

Виборів хотіла лише Ліберальна партія, яка прагнула абсолютної більшості. Інші партії були проти. Ліберали одержали навіть на одного посла менше, ніж мали до виборів. Результати такі (у дужках подасмо результат виборів у 1963 р.): ліберали — 128 (129), консервати — 99 (95), нові демократи — 21 (17), два відлами Соціального Кредиту — 14 (24), незалежних — 2 (0).

Пізніше ліберали одержали ще два мандати від канадців, які працюють поза кордонами Канади і їх голоси дораховано пізніш, то мають остаточно 131 мандатів і змушені творити знову уряд меншости, себто працювати так, щоб опозиційні партії не посміли повалити уряд. Лідер Прогресивних Консерватів Джон Діфенбейкер заявив: якщо ліберали будуть безсилі створити такий уряд, то мусять знати, що ми можемо його створити. Лідер Нової Демократичної Партії Томас Даллес сказав, що /відтримає лібералів, як вони будуть працювати для добра всього народу і влючать у програму праці уряду дещо з програми нових демократів.

Чи це якась трагедія для Канади? Ні, уряд меншости може бути навіть її добром, бо буде обмежена влада одної партії. Взагалі деяким канадським політикам пора зрозуміти, що двопартійна система, яка, за зразком Англії і США, приносить абсолютну більшість то одній, то другій партії, у Канаді вже минулась: маємо чотири партії і кожна з них має за собою частину на-

Подорожі в Україну

Наша Фірма уповноважена консульством СРСР в Оттаві виповняти анкети (аплікації) на відвідування України.

1. Якщо живете близько м. Монтреалу, то просимо всіх бажаючих прийти до крамниці, яка відкрита від вівторка до суботи.

2. Коли бажаєте поїхати в Україну, але живете поза Монтреалом, або на фармі, то просимо звертатися по інформації листовно.

CROSS WORLD IMPORTS C. Inc.

6548 St. Lawrence Blvd.,

Montreal, Que.

Tel. 277-3536

роду. Часи партійної диктатури на цілих п'ять років, мабуть, уже перейшли в сторію.

Українці втратили в цих виборах одного посла — Йосипа Слогана із Спрінгфілд, Манітоба. Ліберали виставили йому контркандидата: новоприбулого доктора медицини Вол. Білінського. Тому українські голоси поділились і вибори виграв кандидат від НДПартії. Доктор В. Білінський — колишній редактор щотижневих журналу "Звено" в Інсбруці, Австрія. Його твори колись були друковані і в "Нових Днях". На жаль, д-р В. Білінський зробив погану прислугу українцям Канади, бо втрата такого посла, як Й. Слоган, не може не відчутись. Тим більше, що цим зменшено українське представництво в Канадському Парламенті на одну особу. Перемогли у виборах: Михайло Стар(чевський) — Ошава, Онтаріо, В. Скорейко — Едмонтон, Альберта, М. Мандзюк — Маркет, Манітоба і С. Корчинський — Менкензі, Саскачеван. Усі четверо — консервати.

МИСТЕЦЬКІ ГАЛЕРЕЇ «МИ І СВІТ»

Мистецька галерея подружжя Миколи та Ольги Колянківських уже кілька років існувала на вул. Батурст. Тепер Колянківські купили два нових будинки для неї: на вул. Блюр Захід, ч. 2263 і на вулиці Йонг ч. 830. Обидва будинки багато кращі від попереднього, розташовані у кращих ділянках міста. Особливо на вул. Йонг — у цій частині міста розташовані всі кращі приватні галереї міста.

Офіційне відкриття відбулось у неділю 7 листопада (на Блюрі) і в понеділок 8 листопада (на вул. Йонг). У відкритті взяло участь багато культурної публіки Торонто, у тім числі й представники преси. Відвідувачів за цих два дні треба рахувати не на десятки, а на сотні осіб.

Безсумніву, це чималий здобуток подружжя Колянківських, бо вони дають змогу нашим мистцям з Канади, США і Європи вийти в широкий світ. Галереєю "Ми і Світ" уже давно цікавляться мистецькі критики Канади і час од часу нагують її виставки. Сьогодні можна ствердити, що більшість наших малярів скористали з послуг галерії.

З цікавіших праць, які були виставлені в час відкриття, треба згадати велику колекцію (коло сорока картин!) чудових акварелей пок. М. Кричевського, які були виставлені в галерії на Блюр.

З НОВИХ ВИДАНЬ

ІСТОРИЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ. Том I. 1. Мітологія. 2. Побут. 3. Письменство. 322 ілюстрації. Друге доповнене видання. Стор. 480. Видав Іван Тиктор. Клуб Приятелів Української Книжки. Вінніпег, Канада, 1964.

Книжка гарно видана, у твердій гарній (із золотом) оправі.

Автори праці: Богдан Кравців (Мітологія української землі), Іван Криг'якевич (Побут), Володимир Радзикович (Письменство).

Оксана Керч. НАРЕЧЕНИЙ. Повість. Стор. 279. Облж. Ласовського. Літературно-мовний редактор В. Давиденко. Обкладинка В. Ласовського. Видавництво "Гомін України", Торонто, Канада. 1965.

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИК. Орган Т-ва Українських Істориків. Квартальник 1-2 (5-6), 1965; рік видання другий. Стор. 96. Нью-Йорк—Мюнхен.

Олекса Грищенко. МОЇ ЗУСТРІЧІ І РОЗМОВИ З ФРАНЦУЗЬКИМИ МИСТЦЯМИ. Стор. 110. Видання фундації Олекси Грищенко. Нью-Йорк. Року видання не подано.

КАЛЕНДАР СВІТЛА НА БОЖИЙ 1966 РІК. Двадцять сьомий річник. Стор. 224. В-во оо. Василян, Торонто, Канада.

Оскільки назва подана неграмотно, то дехто з читачів не зразуме, що це за "Календар світла". "Світло" — місячний журнал оо. Василян, то цей календар є додатком до нього.

ВІСТІ. Орган військово-політичної думки. Рік XVI, ч. 118, липень 1965. Стор. 80. Видання Крайової управи колишніх воєнків 1 УД-УНА в Німеччині. Мюнхен, Німеччина.

ЛІКАРСЬКИЙ ВІСНИК, журнал українського лікарського товариства Північної Америки. Рік XII, ч. 3 (38), липень 1965. Чикаго, США. Стор. 84 + 4 стор. Обкладинки.

ЦЕРКВА І ЖИТТЯ. Орган Українського Православного Братства ім. Митрополита Василя Липківського. Рік IX, ч. 5 (50), вересень-жовтень 1965. Стор. 24. Чикаго, США.

ПІВНІЧНЕ СЯЙВО. Альманах. Упорядкував Яр Славутич. Стор. 192. В-во "Славутич". Едмонтон, Канада. 1965.

МАЄМО ТАКІ ДИТЯЧІ ВИДАННЯ:

Тарас Шевченко — ВІРШІ, стор. 44. формат: 10 x 7, 42 ілюстрації і портрет Т. Шевченка робота Слиценка. Кольоровий друк, обкладинка двокольорова, гарний папір. Ціна — \$0.90.

РАЙДУГА — збірка для дітей молодшого віку, стор. 16, формат 10 x 7 цалів, 26 ілюстрацій, гарний папір, кольоровий друк, обкладинка в 2-х кольорах. Ціна — \$0.35.

М. Трублаїні — ПРО ДІВЧИНКУ НАТАЛОЧКУ І СРІБЛЯСТУ РИБКУ, стор. 16, формат 10 x 7 цалів, великі на всю сторінку ілюстрації, обкладинка в 2-ох кольорах. Ціна — \$0.40.

"СОНЕЧКО Й ХМАРИНКА" — збірка для дітей молодшого віку, стор. 16, формат — 10 x 7 цалів, 33 ілюстрації, гарний папір, кольоровий друк, обкладинка в двох кольорах. Ціна — \$0.35.

"РУКАВИЧКА", стор. 16, формат 10 x 7 цалів, великі й гарні ілюстрації, кольоровий друк.

Ціна — \$0.40

Замовляти в "Нових Днях":

КУПІТЬ ЦІ КНИЖКИ

1. Олена Курило, «УВАГИ ДО СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ».

Про цю книгу див. у «Нових Днях» за листопад 1960 р. на стор. 23.

Ціна її: для передплатників «Нових Днів» — 2.00 дол., а для всіх інших — 2.50 дол.

2. «НОВИЙ ОБРІЙ», ч. 2, альманах, присвячений 10-річчю масового українського поселення в Австралії.

В альманасі є багато цікавих і дуже різноманітних матеріалів.

Ціна за примірник — 1.50 дол.

Обидві книжки замовляти в «Нових Днях».

Хочете відвідати Україну?

При фірмі “УКРАЇНСЬКА КНИГА” у Торонті, 962 Блур Стр. Вест, працює відділ, який полагоджує справи тих, які бажають відвідати Радянський Союз, а зокрема Україну.

- “Українська книга” є офіційним представником “Інтуриста” в СРСР. Вона дає повну й солідну обслугу.
- Через нашу обслугу можна одержати пашпорт, візу, індивідуальні або групові тури, замовлення кімнат у готелях, санаторіях, квитки на літак, корабель або поїзд.
- Через нашу обслугу можна робити старання про набуття метрики.
- У нас працюють люди, які знають англійську, українську, російську мови.
- Якщо хочете відвідати Україну, то робіть вчасно для цього заходи через нашу фірму.
- Через нашу обслугу можете набувати квитки для подорожування в інших країнах світу і в Канаді.

Звертайтеся або пишіть до нас за дальшими
інформаціями на таку адресу:

Ukrainska Knyha

TOURIST SECTION

962 BLOOR STREET WEST

TORONTO 4, ONTARIO

Telephone: LE 4-7551

Mr. A. Chudiak 211
19940 Goddard Ave.
Detroit, Mich. 48234

POSTAGE PAID AT TORONTO

